

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

A micskei Timóteus Ifjúsági és Katechetikai Központ

Huszonharmadik évfolyam
2012. július

7

Tartalom

Vasárnapi prédikációk

Farkas Antal: Isten él, ma reggel beszéltem Vele! Zsoltárok 46,1–12	323
Ravasz László: A lábmosás. János 13,1–17.....	327
Sógor Gyula: Aratási ének. Zsoltárok 65,10–14.....	329
Visky János: Biztonságban. Zsoltárok 139,1–6	331

Lectio continua

Id. Fazakas Sándor: Jézus példázatai. A fügefáról vegyetek a példát. Márk 13,28–33	335

Ószövetségi prédikáció-sorozat

Székely Csilla Imola:	
A készülő szabadítás. 2Mózes 1,1–22.....	340
A kis Mózes. 2Mózes 2,1–22	342
Csipkebokor-láng. 2Mózes 2,23–3,12.....	344
Ehjuh. 2Mózes 3,13–4,17	347
Meglátjátok. 2Mózes 6,1–13	350

Prédikáció a nemzetközi homiletikai irodalomból

Jürg Birnstiel: Temetési prédikációk. Fordította: dr. Pótor Imre Az Úr az én Pásztorom. (Hívő, idős ember temetésére) Zsoltárok 23,1–6	353

A Genezáret partján

Gyökössy Endre: Isten iskolája. III. Kérdés – vagy kísértés?.....	355

Alkalmi prédikációk

<i>Esketési igehirdetés</i>	
Szabados József: A kétféle láng. 2Péter 1,19.....	359
<i>Hálaadó istentisztelet</i>	
Szász Attila: Akiknek szívében otthon van Jézus. Márk 2,1	360

Műszaki tanácsok

Dékány Endre: Templomaink, gyülekezeti termeink mikrofonos, hangszórós problémái	364

A címlapon a micskei Timóteus Ifjúsági és Katekétikai Központ. Felszentelték
1997-ben. Fényképezte Vetési László

A hátlayan József Attila *Nem emel föl* című verse.

Vasárnapi prédikációk

Farkas Antal

Nagyvárad-Velence

Isten él, ma reggel beszéltem Vele!

Alapige: Zsoltárok 46,1–12

Bibliavetítés: János 4,1–14

A 46. zsoltárt hit-zsoltárnak, bizalom-zsoltárnak és Luther-zsoltárnak is nevezik. Ez utóbbinak azért, mivel Luther a következőket írta: „Amiben az egyház hisz – azt megénekli; amiben az egyház hisz – azt megépíti.” És így Wittenbergben 1529-ben megénekelte a 46. zsoltárt, mely az *Erős vár a mi Istenünk* cím alatt került be énekeskönyvünkbe. Bach pedig zenét komponált a 46. zsoltár szövegére.

A zsoltáros szava olyan erővel szól, amivel nem lehet és nem is érdemes szembe szállni. Mi csak visszhangozni tudjuk ezt, és továbbadni. Olyan erőt áraszt, mint a 90. zsoltár.

Ha szerkezetét nézzük, megállapíthatjuk, hogy három részre tagolódik és hármas üzenetet hordoz, amit a szövegbe toldott szünetjellel (szela) a szerző is elkülönít egymástól.

Előrebocsátom és egyben szíves megértéseket kérem, hogy ezt a felosztási sorrendet fel fogom cserélni az igemagyarázat során.

És akkor testvéreim, a zsoltár felhívását hallva, csendesedjünk el. Habakuk próféta felhívása is erre ösztönöz: „az Úr az Ő szent templomában, hallgasson előtte az egész föld!” (2,20) Hangolódjunk rá tehát Istennek e zsoltárban hozzánk szóló üzenetére.

I.

Szeretett testvéreim, a mai ember egyik legfőbb baja az, hogy nem tud elcsendesedni. Mondhatni, ha még akarná sem teheti. Zajforrások vesznek körül: munkahelyen, utcán, tömegközlekedésben, bevásárlóközpontban (itt jegyzem meg: számomra, és gondolom, mások számára is üdítően hatna, ha e helyeken pl. klasszikus zenét szolgáltatnának), de még a családi otthonban is a rádió- és tévékészülék révén. Jártunkban-keltünkben sok fiatal fülében látjuk a zenét közvetítő drótos fülhallgatókat – állítólag csökkentik a hallóképességet. De a szülők is hibásak: hogy ne kelljen foglalkozniuk gyermekeikkel, a tévékészülék elé ültetik, hogy nézzenek – jobb esetben – rajzfilmeket. Mások, ha a természetbe mennek, ahelyett, hogy élveznék a felkínált csendet, bekapcsolják zenegépeiket.

Az a gyanúm, nem fogjuk tudni legyőzni a zajártalmat, mert valami belső kényszer hajtja az embert arra, hogy ne csendesedjen el. Gyökössi Endre írja: „Olyan lett a modern ember, mint a bűgöcsiga, amelyik csak addig működik, amíg pörög.”

Mi lehet ennek az oka? Elsősorban az, hogy az ember nem mer találkozni önmagával. Ha egyedül marad, ha csöndben marad, félelmetes élménye támad: azzal a semmivel találkozik, ami benne van. Ezért fél, nehogy észrevegye, hogy belül üres. Ezt az ürességet pótolnia kell valamivel. A láрма pedig alkalmas a belső üresség eltakarására.

Az ember lelkében azért van üresség, mert hiányzik belőle Isten. Ezért nem tud és nem mer csöndben maradni. Nem akarja észrevenni a félelmetes ürességet, az Isten hiányát.

A modern ember ilyen betegsége még a templomokba is beférkőzik: ideérkezéskor ahelyett, hogy lélekben elcsendesednénk, készülnénk az istentiszteletre, a templompadokban is beszélgetünk, hangoskodunk. Olyan gyülekezeti tag is van, aki ha tehetné, még az istentisztelet közben is beszélne. Milyen szegénytelenül zavaró, ha temetéseken, istentiszteleteken megszólal a maroktelefonunk, mert ugye azt is muszáj magunkkal hozni, mintha a világ legfontosabb emberének számítanánk. De ha már magunkkal hoztuk, legalább egy órányi időre kapcsolnánk ki és hagynánk, hogy az Úr szóljon hozzánk.

Ezért annyira időszerű az ige üzenete: „Csendesedjete és ismerjéte el, hogy én vagyok az Isten!” (11a). Sören Kierkegaard dán filozófus, teológus írja: „Ha keresztyén alapállásból vesszük szemügyre a mai világ állapotát és az egész életet, amit az emberek élnek, azt kell mondanunk: beteg az egész! Ha orvos lennék, s valaki megkérdezné: Mit gondolsz, mit kell itt tennünk? – akkor azt válaszolnám: Az első, a legelső, amit meg kell tennünk, s ez minden további teendőnk alapja, csak ennyi: Hallgassunk el, teremtsünk csendet! Isten Igéjét ugyanis másként nem lehet meghallani.” Isten az Ő Igéjében jelentette ki magát. De fel tudom-e ismerni, ha nem figyelek Rá, ha nem tudom megüresíteni magamat?

Anatole France-nak van a napkeleti bölcsesről egy érdekes, szívbe markoló írása. Ezek Jézushoz mennek, de nem ismerik fel. Később keresik ennek az okát. Az egyiknek tele volt a szíve szerelemmel, a másik tele volt döllyffel, a harmadik lelkében a kegyetlenség dörömbölt – ezért nem tudták felismerni Jézust.

A mi életünk is annyi mindennel van tele. Keressük az isten-pótlékokat. Az ige azt mondja: „Csendesedjete és ismerjéte el, hogy én vagyok az Isten!” Ahhoz, hogy elismerjem, gondolkodnom kell. Ez az, amit nem szeretünk. Nem adunk magunknak időt, alkalmat, hogy átgondoljuk dolgainkat. Említettem, hogy a 46. zsoltár három részre tagolódik, s ezt jelzi a szünetjel, a szela. Isten ezzel azt akarja, hogy időt nyerjünk dolgaink végiggondolására. Jó lenne, ha mindnyájan egy szelá-t tudnánk mondani. Ha el tudnánk csendesedni, miként ezt az új liturgiánkban tesszük a csendes imádság rendjén. Amikor a magam örömet, bánatát, hálaadását, kérését – a magam személyes imáját – viszem az Úr elé. Ezért szeretem én nagyon istentiszteletünk rendtartásában a csendes imádságot.

Aki leül önmagával szembe, az rájön: Isten nélkülüm is Isten. Sok ember gondol arra, hogy Isten órá van szorulva. Nem így van! Isten van akkor is, ha nem hiszek benne, ha nem érzem szükségét a létezésének. Isten él és uralkodik. Nagyon elgondolkoztató felíratot találtam a világhálón: „Isten él, ma reggel beszéltem Vele!” – írja egy imádkozó.

A nagyváradi születésű gróf Széchenyi Zsigmondtól, a nagy vadásztól és írótól (szülőházának falára a napokban helyeztek el emléktáblát) való az idézet: „Csend kell ahhoz, hogy megérezzük a mindenséget, hogy meghallhassuk az örökkévalóság szavát. A csend az örökkévalóság alkotórésze. A világ elmúlik, de a csend megmarad. Azért érezzük azt, hogy mérhetetlen erő és el nem érhető békesség rejlik a csendben.”

Testvéreim, elcsendesedni annyit jelent, mint időt, alkalmat adni arra, hogy Isten belépjen az életünkbe. Bárcsak felnőttként is játszánk a Csendkirály nevű gyermekjátékot, melynek az a lényege, hogy megpróbálnak minél tovább csendben maradni. Aki megszólal, az kiesik. Aki a legtovább bírja szó nélkül, az lesz a csendkirály. Jézus is szerette a csendet. Ezért vonult el sokszor a zajos világtól, hogy imádkozzon, hogy Istennel legyen, hogy töltekezzen. Aki szeret, az tud csendben is maradni.

Milyen szép, szinte idillikus kép látni városi parkokban, vagy akár falusi kapualjakba állított lócákon ülő öregeket, amint szólanul ülnek egymás mellett. Ahogyan az Érmellék méltatlanul elfeledett költője, Számadó Ernő írja *A csend* című versében: „Ülünk

némán... tán magunkba nézünk, /... / Elmúlt a tavasz... el a miénk is, / / De a csend, mit együtt hallgatunk: zeng / Örökké... nem múlik el soha.” Azok tudnak így szóltanul ülni, akik szeretik egymást. Milyen sokszor tapasztaljuk mint házastársak, hogy ugyanarra gondolunk, vagy ha megszólalunk, ugyanazt mondjuk.

II.

„Isten él, ma reggel beszéltem Vele!” – idézem újból a hívő ember drága bizonyosságtételét. Isten felismerésére nekünk van szükségünk, akiről úgy beszél a zsoltáros, mint a természet és a történelem Uráról: „Zúghatnak, tájékozhatnak hullámai; hegyek rémülhetnek meg háborgásától.” (4) – de ezeknek is Isten a parancsolója, miként a földi seregeknek is: „Hadakat némit el a föld széléig, ívet tör, kopját ront, hadi szekereket éget el tűzben.” (10)

Az ember azt gondolja, hogy ő az Úr. Hogy mennyire igaz, látjuk abból is, hogy hogyan gazdálkodik mindennel. Pontosabban, hogy hogyan teszi tönkre. Igaz, vannak természeti katasztrófák, melyekről a zsoltáros is beszél. De vannak mesterséges, emberi bűn okozta katasztrófák is, mint a legutóbbi magyarországi vörösiszap-katasztrófa, vagy a háborúk, terrortámadások. „Nemzetek zajongnak, országok mozognak; kiereszti hangját, megszeppen a föld” – olvassuk a 7. versből. A háborúknak nincsenek nyertesei, csak vesztesei.

Isten az Úr, de Ő velünk együtt akar Úr lenni. Be akar vonni a maga munkájába, a magunk érdekében. Jó tehát, ha elismerjük, hogy Ő az Úr.

Itt jegyezzük meg, hogy a zsoltár történeti háttere az az ostrom, amikor az asszír király, Szanhérib körüljárja Jeruzsálemet, de valami oknál fogva abbahagyja az ostromot. Így Jeruzsálem néhány évtizedre megszabadul. Ezért szól a zsoltáráró: „Jöjjetek, lássátok az Úr tetteit.” (9a) A hívő ember számára a végső kérdés nem az a néhány évtizednyi földi élet, hanem az örök élet. Veszélyeztetettség idején nem az emberek tanácsához, hanem az Élő Úrhoz kell fordulni. Hasonló esetekben még a hitetlen ember is így kiált: Uram, segíts!

„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8,31) – kérdezi Pál. Félelem vagy hit? Ez az alternatíva. Pál tovább megy, amikor azt írja: „Akiiket Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai.” (Róm 8,14)

A zsoltáráró nagyon szereti az „azért” (3a) szót. Isten ígéri: azért, vagyis mindenkélen, velünk van. Ő nem olyan, mint a vándormadarak, melyek télre itt hagynak bennünket. A megtapasztalások megerősítenek abban, hogy ő a mi oltalmunk és erősségünk.

Néhány szemléletes, klasszikus példa: John Wesley anglikán lelkész, aki az „Isten lovasa” melléknevet kapta, s kinek legismertebb mondása jól kifejezi missziós gondolkodását: „Parókiám az egész világ”, a következő történetet meséli el. Amikor hatéves volt, a lakóházuk kigyulladt. Az utolsó percben mentette ki egyik szomszédja. Emlegette is halála napjáig: „nem tűzből kikapott üszök vagyok-e én?” (utalás az Ámós 4,11-re). Vagy említhetném Richard Baxter, Kromwell serege tábori lelkészének, későbbi londoni prédikátornak a történetét, aki egy lóvontatású kocsi kerekei alá került, de az utolsó pillanatban a lovak megálltak és ő életben maradt. Akkor elhatározta, hogy Istennek szenteli az életét. Egy másik példa: John Bunyan, nagy valószínűség szerint cigány származású (apja ugyanis üstföldöző cigány ember volt), híres baptista prédikátor feljegyezte, hogy Leichester ostrománál egy katonatársa állt helyette őrségben, aki fejlövést kapott és meghalt. Ez döbbsentette rá, hogy élete immár nem az övé. Isten idejében figyelmezteti az embert: Én vagyok az Úr, én rendelkezem az életeddel. Állj a szolgálatomba és megáldalak téged!

III.

Kedves testvéreim, a 46. zsoltár egy olyan ének, mely Jeruzsálem biztonságát énekli meg. Mégsem mondja azt, hogy Jeruzsálem a vár, hanem: „A Seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk.” (8. és 12. v.). Jeruzsálem vára nem védte meg a választott népet, esetleg csak átmeneti jelleggel. Csak Isten a védelem. Furcsa dolgot olvasunk itt Jeruzsálemről, mégpedig azt, hogy vizek áramlanak ki belőle. Milyen vízről van itt szó? Tudvalevő, hogy az ókori Jeruzsálemben semmilyen víz nem volt. Még a Kidrón patak is a régi óvároson kívül, a völgyben folyt. Ezért a vízellátást mesterséges ciszternák és tavak megépítésével oldották meg.

Egyértelmű, hogy itt „a Felségesnek szent hajléka” (5b) a templomot hivatott jelképezni. Magát a gyülekezetet, és benne az embert, aki a Szentlélek temploma. A zsoltáros Isten uralmát szimbólumok, képek segítségével mutatja be.

Világosabbá válik, ha kapcsolódó történetekhez nyúlunk. Például az Éden kertjében szintén folyamok jelennek meg, pontosabban négy, melyek átszövik a világot. Vagy A jelenések könyvében is valamilyen folyamról esik szó. A víz az élet eltető eleme. Háborús időkben az ostromlott városok lakói a legjobban attól féltek, hogy az ellenség tönkreteszi a vízvezetékét.

Az „élet vízének tiszta folyója” (Jel 22,1a) nem egy földrajzi folyóra utal, hanem olyan lelki vízre, melyet Jézus ajánl a samáriai asszonynak, mely által „meg nem szomjúhozik” (Jn 4,14), ahogyan hallottuk a mai bibliaolvasás során.

A víz a keresztség szimbóluma is. Keresztségünkkel lépünk be abba a bárkába, amely a természet és a történelem háborgó, zavaros vizein evez, s amely Isten városa felé tart. Ennek a bárkának van kormányosa, maga Jézus Krisztus, aki kereszthalála és feltámadása által lett életünk vezére, Megváltója. Micsoda nyugalmat áraszt a 6. vers: „Az Isten ő közepette van, nem rendül meg; megsegíti Isten virradatkor.” Ez van tehát a bárkában, az egyházban, Isten városában.

Keresztyén testvéreim, a 46. zsoltárban kétszer is szerepel (a 8. és 12. versekben): „a Seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk” Ez egy olyan igazság, melyet nem énekelhet elégszer az ember. A „velünk van” azt jelenti, hogy IMMÁNUEL (velünk az Isten). Isten népének vallomása ez. Ő a te Immánueled is? Ez a te vallomásod is?

Együtt kell magasztalni Istent a „nemzetek közt” (11b). A zsoltár végig többes szám első személyben van megírva, ami azt jelenti, hogy az énekben benne van az előző századok hitvallóinak bizonyossága, miként – hisszük – gyermekeink, utódaink éneke, buzgósága is.

Milyen jó lenne, ha az istentisztelet végeztével lelkünk továbbra is telve maradna dicséretekkel! Ha mi magunk is hirdetnénk: „A Seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk.” Nem szükséges a modern kor eszközeit igénybe venni, úgymint írott és elektronikus sajtó, internet, reklámhordozó felületek és alkalmazhatóságok – elég lesz a mi hiteles életünk is, mellyel mindig újat tud kezdeni Isten. Ámen.

A lábmosás^{*}

Alapige: János 13,1–17

Bibliailvasás: 1Péter 4,7–11

Sokszor mondtam én is, mondta más is, hogy a rossz dolgok uralkodnak, a jó dolgok szolgálnak. Azt kérdezzük: hogyan *szolgál* az egészsége?, s arról panaszkodunk, hogy vírusos influenza *uralkodik* Budapesten. Azt mondjuk, hogy a világosság *szolgál* – még az áramot is szolgáltatják –, de az egyiptomi sötétség *uralkodik* közöttünk, sokszor bennünk.

Akkor bizvást mondhatjuk, mikor Istenről különösen nagyot akarunk mondani, hogy az Ő uralkodása – szolgálat. Mint a fényé, a tavaszé, az igazságé és az életé. Csakugyan. Van-e nagyobb, dicsőségesebb szolgálat, mint a Gondviselés? A 104. zsoltár, a világ legnagyobb tanító költeménye, megénekli Istennek azt a roppant nagy szolgálatát, amellyel fenntartja a Mindenséget, enni ad minden teremtettnél. „Adsz nekik és ők takarnak, megnyitod kezeidet és megtelnek a te jóvoltoddal.” (Zsolt 104,28) A Gondviselésnél még nagyobb szolgálat a Teremtés, mikor Isten saját gondolatainak világcsíráiból, azáltal, hogy nagyon szereti és nagyon szolgálja Teremtő Igéjének roppant tartalmát, létrehozta ezt a csodálatos világot, a Mindenséget. De Teremtésnél és Gondviselésnél még nagyobb szolgálat a *Váltság*. A bűnbe esett mindenségnek gyökeres megújítása, a megromlott Láthatóból a romolhatatlan Láthatatlannak dicsőséges előhozása. Az, hogy testté lett, az, hogy az ő Fia belépett a világba, az, hogy az övéi közé jöve és az övéi nem fogadák be őt. Utált és az emberektől elhagyott volt, betegség ismerője és „fájdalmak férője”. Az Ő keresztye az út ide. Az Ő vére mossa tisztára bűneinket, az Ő elégtétele törli el tartozásunkat, az Ő halála a mi életünk, az Ő szolgálata a mi királyi méltóságunk.

Akkor, amikor alapigénk lejátszódik, ezt még a tanítványok nem tudták. Kellett tehát egy mellbevágó jelenet, amelyben kifejezésre jusson a Megváltás alaptörvénye, a királyi életforma, az új Sínai Törvény kiadása az új Ég és Föld részére. Fel kellett írni az új szót az új, a lelki Sion homlokára. Szeretet. Szolgálat.

Ezt mondja el a felolvasott Ige.

Az időpontot kétféleképpen határozza. *Krisztológiai* akkor, mikor Jézus, „tudván, hogy eljött az ő órája”, hogy átmenjen a világból az Atyához, tehát földi szolgálatának utolsó percében – mivelhogy szerette övéit, nagyon szerette őket, de már tovább nem várhatott – tehát az Utolsó vacsora alatt vagy után. *Történetileg* akkor, amikor Júdás döntött az árulás mellett, s csak a kivétel volt hátra, és szándékát megpecsételte azzal, hogy Úrvacsorát vett reá. A két szempontot egybefoglalólag Jézus, tudván, hogy mindent neki adott az Atya, és hogy ő az Istentől jött és Istenhez megy, tehát a végső beteljesedések időpontjában „felkelt a vacsorától, leveté felsőruháját, egy kendőt vévén, körülköté magát, azután vizet töltö a medencébe és kezdé mosni a tanítványok lábait és megtörölni a kendővel”

A láthatón átsütött a Láthatatlan minden dicsősége. Íme, az Isten Egyszülött Fia egy felszolgáló rabszolga köntösében. Íme, a testté lett Ige egy olyan cselekedetben, amelyet a jelen levő zsidó férfiaknak emberi méltóságuk védelméből még a vallása is tiltott. Íme, széthúzódott a látható dolgok függőnye, s előttünk áll a Király a rabszolgák egyen-

^{*} A *Te csak hang vagy...* című kötetből, mely a szerző kézírásos prédikációiból (1949–1963) tartalmaz egy csokrot. 2007.

ruhájában, akciójában, lenézett szerepében. Ez más, ez új, ez földre tipró és elragadó. Nincs rá szabály, példa, jogeset. Mintha egy távoli csillagról egy helikopter csapódott volna közéjük. Abból a szóváltásból, amely elhangzik ott, Péter felülvoltésából: „Uram, te mosod-e meg az én lábaimat”, majd szinte hörgő erősködéséből: „az én lábaimat meg nem mosod soha”, majd zokogó telhetetlenségéből: „Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet és fejemet is”, s a Jézus rájuk adott feleletéből – isteni keménységűek s a végső döntés aransúlyával esnek a mérlegbe ezek a feleletek – kiolvashatjuk az egész keresztyén tanítást, amelyet Geleji Katona István a váltság titkának és titkok titkának nevezett. Az Úr hangjában ugyanaz a szomorúság sötétlik, amellyel az ugyanilyen indítékból fakadó kérdésre Cezárea Filippiben felelt: „Távozz tőlem Sátán”, bántásomra vagy nékem, mert nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra. Ha te nem fogadod el ezt, visszautasítod azt a nagyobb szolgálatomat, hogy kiontott vérem megmos téged minden bűneidtől, akkor te nem vagy az enyém, csak egy érzékeny szívű ember, akinek fáj az én keresztem s tisztelettel elfordítja fejét. Jaj, dehogy; „mosd meg akkor a kezemet, a fejemet”, hördül fel Péter s felel reá a Krisztus megrovása. Megvted a kereszten érted kivetett vérem foganatját, ha azt hiszed, hogy ismétlésekkel, jelképduszasztással értékét lehet fokozni. Amaz a racionális humanizmus, az etikai felvilágosodottság tévtanítása, emez pedig a megismételt áldozat anyagnöveltető eretneksége, a katolicizmus. Te tiszta vagy, az én egyszerű és tökéletes áldozatom erejénél fogva, csak ott kell mosni téged, ahol a föld porával érintkezel, ezt ábrázolja a lábad. Ez dönti el azt a pert is, amelyet az evangéliumi egyházakban vívnak. Az újjászületett ember nem büntetlen ember. Vannak bűnei, s minél teljesebben újjászületett, annál inkább érzi. Ettől szabadul meg a naponkénti megtérés, s a naponkénti bűnbocsánat kegyelmi ajándéka által.

Mikor ezelőtt 56 évvel berlini diák voltam, egy hófehér hajú, piros arcú amerikai csereprofesszor volt ott: Peabody. Ő fejtegette nagy hévvel – maga kongregacionalista volt –, hogy az evangéliumi keresztyénségnek három sákramentuma van, a harmadik a lábmosás. Ezt is az Úr rendelte, maga is részesült benne, Üdvígret van hozzáfűzve (15. és 17. vers). Azt nem tudnám mondani, hogy Krisztus a lábmosásban sákramentumot szerzett, de azt bizvást mondhatjuk, hogy a lábmosás az a jelképes cselekvés, amely összeköti a keresztelés és az Úrvacsora sákramentumát. Az újjászületést és a (naponkénti) megtérést lehet kiolvasni Jézus szavaiból, melyekkel egyfelől a fürdés egyszeri tényére hivatkozik, másfelől redukálja a mosást a test egyik, jelképes részére.

Ez a legnagyobb erkölcsi forradalom képe. Jézus a János evangéliumának szokása szerint „megbeszéli” tanítványaiival, ami történt. Itt szögezi le azokat az elveket, amely roppant forradalom alapelveit állapítja meg. Abból a tényből, hogy ő a Szolgálat, a Szolgálat az emberi társaság alapszabálya, levonja a következtetéseket, így cselekedjete, amíg éltek. Jézus ezzel tökéletesen feje tetejére állította az emberi társadalom egész szerkezetét. Az ő személyében egy új világ érkezett el, és ebben a világban minden érték átértékelődik. Isten országában a szolgálat tölti be az uralkodás szerkezeti alapelveinek a helyét. A látható világban az uralkodás a fő, amabban a szolgálat. Ott az erő, itt a szeretet.

Amott ez a szerkezet: hatalom, parancsolás, uralkodás; itt: szeretet, engedelmesség, szolgálat. Én vagyok a központ, én vagyok a cél, én téged felélek; te vagy a központ és a cél, s én meghalok, hogy te élj. Legnagyobb kiváltság a szolgálat. Idevágnak Jézus legmélyebb igéi: „aki megtalálja az életét, elveszíti azt, és aki elveszíti az ő életét érttem és az evangéliumért, megtalálja azt” A szolgálat közösségbe von Jézussal, mert mi benne szolgálunk, s ami sokkal nagyobb: ő szolgál bennünk a világmegváltás nagy művében. Ez a Krisztus királyi dicsősége.

Eredj és szegődj el. Ámen.

Aratási ének^{*}

Alapige: Zsoltárok 65,10–14

Bibliailvasás: 1Thesszalonika 5,15–23

Isten az özönvízből megszabadult embernek azt ígérte, hogy többé nem átkozza meg a földet az ember gonoszságáért. Míg a föld léssen, vetés és aratás, hideg és meleg, nyár és tél meg nem szűnik.

1. Napjainkban az ígélet beteljesedését egészen természetesnek tartjuk. Megszoktuk, hogy vetésünket aratás kövesse. Munkánk után mindig várjuk az eredményt. Ez magától értetődő. De nem minden munkánk jár sikerrel. Hányszor előfordult, hogy a könnyhullatással teli vetést nem követte a vigadozással való aratás. A szépen fejlődő vetésre nem jött idejében az eső. Elszáradt minden. Más természeti csapások jöttek. Nemcsak a mezőgazdasági életben van ez így. Nem talál a számításunk. Balul sikerülnek a dolgaink. Vakarjuk a fejünket. Nem tudjuk, hogy mi volt a hiba. Keressük a hibát magunkban – és legtöbbször másokban. Egy dologról nem akarunk tudni, amit közmondásunk és ez a felolvasott zsoltár is olyan világosan tanít: emberé a munka, Istené az áldás. Ezek a zsidó emberek aratás idején kitörő lelkesedéssel énekelték a hálaadó zsoltárt. Nem maguknak tulajdonították a szép termést, hiszen mit tehettek ők azért? Az ővék csak a munka volt, de ők egyetlenegy búzaszálat nem tudtak maguktól teremteni. Gondolkoztunk mi már azon, hogy milyen keveset ér a mi erőnk? Szemképrázató dolgokat tudunk művelni, de az élet dolgait nem tudjuk megszabni. Nem tudunk beleavatkozni a búzaszem életébe. Nincs erőnk arra, hogy belőle árpa- vagy kukoricaszemet formáljunk. A saját életünk felett még kevésbé uralkodunk. Nem mi szabjuk meg a szemünk színét, külső vagy belső énlünk sajátosságait. Egyetlenegy hajszálunkat nem tehetjük fehérré vagy feketévé.

A természeti világban való élet, fejlődés bennünket megállásra készítet. Gondolkozzunk. Nem öntelten hajtogatjuk: ez mind a mi művünk. Inkább ezt mondjuk: Istenem, hálát adok mindazért, amit nekem adottál.

Ezzel a gondolkodásunkkal megszépítjük az életünket és Istennek is megadjuk a neki járó tiszteletet. Nem lehet őt kirekeszteni ebből a földi világból. Nem utalhatom át neki a mennyországot, hogy azt kormányozza és a földnek hagyjon békét. A menny és a föld egyaránt a ő remeke. Nekünk nem szabad szétszakítani azt, amit ő egybeszerkesztett. Nemcsak most, aratás idején, hanem máskor is el tudod-e mondani a zsoltárossal együtt: azért haladtam ennyire, mert te, Uram, meglátogattad vetésemet és kapálásomat, tanulásomat és házasságomat, felkelésemet és lefekvésemet.

2. A zsoltár nemcsak arról szól, mit tesz Isten a természettel életünk fenntartása érdekében, hanem arról is, amit velünk, emberekkel művel. Nem lekicsinylendő, ami a természeti világban történik. Ámulattal tölt el a gondolat: milyen remek ez a világ és milyen hűséges ez az én Istenem! De mennyivel inkább elgondolkozhatunk azon, amit bennünk végbevisz. Meghallgatja emberi szavunkat. Megbocsátja bűneinket, kiválaszt és magához fogad. Engedi, hogy teljesedjünk házának javaival. Csodálatos dolgokat szól nekünk. Ezek nem kisebb dolgok, mint az, hogy a vetésre elhozza az aratást. Mindent érettünk tesz és ha az anyagi világban ilyen óriási dolgokat művel Isten, éppen

---

^{*} Ezzel az ígéhirdetéssel emlékezünk az 1932. július 9-én, 80 éve született Sógor Gyula lelkipásztor testvérünkre. Elhunyt Aranyosgyéresen 1998. december 10-én. Emléke legyen áldott mindazok szívében, akik tisztelték és szerették őt. (Szerk.)

csak bennünket hagyna magunkra? Az a nagy bajunk, hogy az anyagi világban való előrehaladásunkat többre becsüljük a saját magunk lelki fejlődésénél. Összetörünk, kétségbeesünk, ha valamilyen kár ér bennünket. Talán még az életet is sokszor készek lennénk feladni, mert elgondolásunk nem úgy sikerült, ahogy szeretettük volna. De semmi szomorúságunk nincs, ha a bennünk lévő sok rosszat látjuk, ha arra tekintünk, hogy Isten vetését nagyon ritkán követi a lelki értelemben vett aratás. Nem látjuk, amit Jézus tanít: az élet több, mint az eledel. Örülünk a búzának és a veteményeknek, amelyekből eledelünk lesz, de közömbös számunkra, amit Isten az eledelnél értékesebb életünkkel tesz.

Ne felejtjük el: Isten nemcsak a földet látogatja meg, hanem a földön az embert, nemcsak az anyagi világ gazdagságát növeli, hanem lelki kincseinket is. Nemcsak gabonát szerez nekünk, hanem lelki eledelt is, Igéjét, az Úr Jézus Krisztust. Nemcsak az esztendőt koronázza meg jóvoltával, hanem magát az embert.

3. Az ember magatartása Isten irántunk való jóságáért csak hálás lehet. Káténk tanítása szerint egész életünket az Úrnak kell szentelnünk Isten iránt való hálánkból.

Ha én ennyi mindent kaptam, nem zárkozhatom el öntelten felebarátaim elől. Hálás vagyok Istennek. Ezt a hálámat pedig azzal mutatom meg, hogy embertársaimat hűségesebben tisztetem, szeretem és szolgálom. A példázatbeli gazdag ember, mikor csűrjei megteltek, önelégülten mondogatta: én lelkelem, sok javaid vannak. Egyél, igyál és bővítködjél. Milyen sokszor beleesünk ebbe a kísértésbe! A feleslegbe kapott javakat is megtartjuk önmagunknak. Nemcsak az a vád ér jogosan bennünket, hogy a szegény kétfülleres asszony példáját nem követjük, hanem az is, hogy a feleslegünkből nem vagyunk készek adni. Milyen súlyos vád és ítélet ért és ér bennünket fősvény, zsugori magatartásunkért! Éhínségek és háborúk voltak. Tudod miért? Mert az ember sohasem akart megelégedni annyival, amennyi elég lett volna neki. Harácsolt és elvette, vagy megtartotta azt is, amire embertársának lett volna szüksége. Nekünk újra meg kellene tanulnunk a zsoldár tanítását: „Az Úr a föld és annak teljessége!” Én csak haszonélvezője vagyok az értékeknek.

Ez az aratási ének háládatosságra akar nevelni minket. Csak szégyenkezve olvashatjuk, hallgathatjuk ezt az évezredes zsoldárt. Az, ami az évezredekkel ezelőtt élő ember előtt magától értetődő volt, nálunk feleslegesnek tűnik. Hálátlanságunk nem közömbös, megbocsátható fogyatékoság, hanem súlyos bűn, önző, kapzsi mivoltunkkal van kapcsolásban. Ezzel pedig nem gazdagabbak, hanem egyenesen szegényebbek leszünk. Krisztus Urunk ebben is példát adott nekünk. Gazdag lévén megszegényedett érettünk, megmutatván ezzel a mi meggazdagodásunk útját. Annál gazdagabbak vagyunk és leszünk, minél többet tudunk adni Isten iránti hálából a mellettünk élő szegényeknek.

Nem mondja ki ugyan a zsoldár szó szerint ezt a tanítást, de benne van. A régi embernek nem volt szükséges a sok magyarázkodás. A kevés szóból is értett.

Most, amikor Isten kegyelméből újra megcsendül a kasza és rendre dül az új élet ígérete, zendüljön fel a mi ajkunkon is a háláadó ének! Áldjuk a mi Istenünket, aki nemcsak az életünk fenntartásához szükséges eledelről gondoskodik, hanem magára az életre is vigyáz, hogy nehogy kárt szenvedjen. Isten iránti hálánk ne csak beszéd vagy ének maradjon! Mutatkozzék ez meg az embertársainkkal való kapcsolatainkban! Áldjuk úgy a mi Istenünket, hogy jobban szeressük a velünk együtt élő és dolgozó embert! Ilyen aratási énekre vágyakozik a mi Istenünk. Ámen.

(1963. július 7.)

Biztonságban

Alapige: Zsoltárok 139,1–6
Bibliaolvasás: Zsoltárok 139

Ha figyelmesen olvassuk Dávidnak, a neves ószövetségi zsoltárköltőnek és királynak ezt a személyes felismerését, rögtön eszünkbe jut az a kifejezés, amit manapság egyre többször lehet olvasni, hallani: „totális kontroll”. Azaz: mindenre kiterjedő ellenőrzés. Ha ezt halljuk, elkezd borsózni a hátunk, mert kísért a múlt, aminek árnyai még mindig itt járnak köztünk. Különösen Kelet-Európa diktatúráira volt ez jellemző. Menynyire kellemetlen élményben volt része sok-sok embernek a világnak ezen a fertályán. Hányszor úgy fenyegettek emberek: jobb, ha mindent bevallasz, őszintén elmondasz, mert amúgy is mindent tudunk, a szemünk mindent lát, a fülünk mindent hall, s a kezünk mindenholra elér. Hány megijesztett, gúzsba kötött lélek az ilyen fenyegetés súlya alatt azt is bevallotta, amit el sem követett, s engedte, hogy rákenjenek olyan bűnöket, amikről soha nem is tudott. Abban a reménységben tették ezt sokan, hogy netán hamarabb megszabadulnak a vallatás kényszerétől, vagy a kínzásoktól.

Bizonyos földi hatalmakkal a keze ma is nagyon messze elér. Erre világos példa az olyan eset, amikor egy kémlet eltesznek láb alól, akár idegen földön is, noha ő ott biztonságban érezte magát. Gondolhatunk arra is, hogy ma a nagy bevásárlóközpontokon nem haladhat végig úgy a bevásárló, hogy ne figyelnék minden mozdulatát kamerákon át. Az ellenőrök a képernyőkön mindent látnak. Ezzel akarják megakadályozni a lopásokat.

De a számítógépen át a világ túlsó feléből ellenőrizhető, hogy az illető alkalmazott ott ül-e a gép előtt, és dolgozik-e. Nem lehet hát felelőtlenül sétáfkálni a munkahelyen, mert mindent ellenőriznek.

Nem kell messzire menni a példákért. Mi magunk is tapasztalunk hasonlókat az átvilágítások terén. Ha betegként orvoshoz megyünk kivizsgálásra, átvilágítanak különös készülékekkel. Bevilágítják az agynak titkos tekervényeit is. Egyre inkább azt látjuk és érezzük, hogy teljes ellenőrzés alatt élünk. Személyi kódszáma van mindenkinek, ezt központi gép-agyak tartják nyilván. Ennek alapján azonnal be lehet azonosítani mindenkit.

Dávid király 3000 évvel ezelőtt valami hasonló felismerésre jut, mégpedig az Istennel való kapcsolata rendjén. Azt mondja: Uram, te megvizsgálasz és ismersz engem. Tudod, ha leülök, vagy ha felállok. Messziről is észreveszed szándékomat is. Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra. Még nyelvemen sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram. Minden oldalról körülfogtál, kezedet rajtam tartod. Amikor mi ezzel a felismeréssel szembesülünk, legelső hallásra talán beleremegünk. Valóban így van ez? Tényleg van valaki, aki ennyire közről ismer engem? Aki belelát a vesémbe? Aki előre tudja minden szándékomat? Van, aki szemmel tartja járásomat, sőt pihenésemet és minden utamat is? Valaki már azt is tudja, amit kigondoltam, mielőtt nyelvemen lenne a szó?

Akinek nincs rendben a szénája, aki rejteget valamit Istentől, az ilyen személyes felismerés rettenetes lehet számára, mások számára viszont vigasztaló, bátorító. Nos, az a kérdés: te milyen viszonyban vagy a te Isteneddel? Ettől függ az, hogy ez a felismerés téged kétségbe ejt, avagy fölemel. Igen, bármennyire hihetetlen is, áthallás van a földi és a mennyi világ között. S nem lehet úgy kigondolni valamit vagy kimondani egy

szót, hogy arról abban a másik világban ne tudnának. Mert annak a láthatatlan, s ennek a látható világnak a gazdája ugyanaz. Ő teremtett minket e látható világba, s úgy küldött el szent megbízatással ide, hogy közben szemmel tart minket. Hisz atyánk Ő, nem csupán számonkérő bíró.

Igen, tudd meg, hogy Atyád van a mennyben. S ez drága vigasztalás. Jézusban megkeresett, megszólított, hazahív, s azt mondja: lépj be az én világomba. Mert abban a pillanatban, amikor átölel az Ő mentő szeretete, már nem csak a föld gyermeke vagy. Nem a pornak szánt romlandó test vagy csupán, hanem abban a pillanatban átléptél egy bizonyos küszöböt. Mint a tékozló fiú, aki az atya ölelésétől kísérve átlépte az atyai ház kapuját. Amikor újra bent volt, akkor érte a csodálatos felismerés: itthon vagyok, annál az atyánál, aki akkor is végigkísért szeretetével, amikor én idegen utakon bolyongtam, amikor én nem is gondoltam reá. Ilyen szintű áthallás van a két világ között.

Budapesten történt a tömbházépítések idején, hogy egy idősebb házaspár megunta már a régi, nedves falú lakását, s előre örvendett, hogy új, száraz lakásba költözhessen. Megtörtént a beköltözés. Első hetekben nagyon élvezték a távfűtéses panellakást, ahol egészséges volt a levegő. De, néhány hét múlva elkezdtek panaszkodni, hogy minden áthallatszik a szomszéd lakásokból. Rettenetesen ezek a vékony falak. Egyszer azonban a férj elutazott néhány napra, az asszony maradt otthon egyedül. Elment bevásárolni, s amikor hazaérkezett, éppen az ajtóban lett rosszul. Alig tudta bevonszolni magát, az ajtót belülről már nem is tudta bezárni, s összeesve, az ajtón belül elkezdett jajgatni: jaj, Istenem, jaj, Istenem. A szomszéd lakásban az unoka azt mondta nagymamájának: Nagyi, figyelj csak, Mari néni a szomszédban imádkozik. Közelebb megy és hallgatózni kezd, s kiderül, hogy valóban jajgatásról van szó. Gyorsan benyit, rátalál a szomszéd-asszonyra, akit részleges bénulás ért. Kihívta a mentőt, s mert idejében segíthettek, fel is épült. Akkor, a betegágyán adott hálát ez az asszony azért, hogy minden áthallatszik a szomszédba.

Milyen jó olykor, hogy minden áthallatszik a szomszédba! Én nem tudom, ki élt már át ehhez hasonló helyzetet? Nem csupán a tömbházlakás falának vékonyságát, hanem amikor megsebzett az élet, s te elkezdted jajveszékeln, vagy csak annyit kiáltani: Istenem, most segíts! S akkor megérkezett a válasz: talán éppen küldött hozzád Isten valakit. Lehet a szomszédasszony, egy munkatárs, a körzeti presbiter, a lekipásztor, egy imádkozó testvér jött, akinek Isten juttatta eszébe, hogy téged felkeressen, talán éppen a betegágyadon, a kórházban, vagy súlyos anyagi körülmények között, éppen segínyt hozva neked. Talán akkor értetted meg, milyen jó, hogy nincs is olyan messze az ég a földtől, van áthallás a két világ között. Olyan Istenünk van, aki azonnal érzékenyen lereagálja vergődő szívünk sóhaját, nyögését vagy bizalommal teli kiáltását.

Ezért nem is olyan hátborzongató az a felismerés: Uram, te ismersz engem. Te tudod, mikor ülök le, mikor állok fel és messziről is észreveszed szándékomat. Milyen jó, hogy látja mindezt, mert, ha valami rosszat készülök tenni, eszembe juttatja egyik bibliai intését vagy tanácsát. Eszembe juttatja egy rég hallott igehirdetés töredékét, vagy régi barátom tanácsát, s ezek által megállít engem a rossz szándékom útján, s így nem gázolok bele a mocsárba. Ezért szól Isten idejében. Amikor pedig egy jó szándékomat észleli, pl. hogy elmenjek valakit meglátogatni, de bátortalan vagyok ehhez a lépéshez, akkor rögtön bátorít. Ha pedig más ok miatt vonakodom, akkor is mellém áll, hogy előre elkészítse a másik ember szívét a találkozásra, hogy abban örömmünk legyen.

Szemmel tartod járásomat – mondja Dávid. Mi, szülők tudjuk, mennyire oda kell figyeljünk gyermekeinkre. Különösen, amikor kicsik, s elkezdnek járni. Amikor mindent meg akarnak ragadni, lehúzni, kinyitni, szétszedni. Sokszor már belefárad a szülő az állandó gyermekfelügyeletbe. De, mert rajtuk van a szemünk, ezért mentesülnek bu-

kásoktól, megsebesülésektől, felesleges fájdalomtól. Ha egyszer, mégis, egy óvatlan pillanatban valaki leveszi a szemét a gyermekéről, megtörténhet a legnagyobb tragédia is. Gyermekkoromban a szülőfalumban a forgalmas út mentén egy kisgyermek egy óvatlan pillanatban kihúzta a kezét az édesapja biztos kezéből, hirtelen átszaladt az útesten, s apja szeme előtt halála gázolta egy autó. Az apa kétségbeesett jajveszékelése ma is a fülemben cseng.

Ezt akarja elkerülni Isten. Ne kelljen az Ő atyai szívének a mennyben megszakadnia a te életed bukásai fölött. Ezért van rajtad a szeme, s ezért akarja, hogy a te kezéd mindig az Ő kezében legyen. Ezért szeretné a tudomásodra hozni, hogy van áthallás a két világ között, s a te javadra vizsgálgat téged és ellenőriz rendszeresen, hogy lássa, a helyeden vagy-e, teljesít-e a megbízatásodat. Szolgál-sz-e, szeretsz-e, imádkozol-e, törd-sz-e a felebarátoddal, lehajolsz-e hozzá, elhallgatsz, amikor hallgatni kell? Biblia fölé hajolsz-e, amikor Előtte el kellene csendesedned, vagy ehelyett a krimit nézed a tévében? Vagy a számítógépen csüngesz, amikor istentiszteleten kellene lenned? Vagy, amikor egy beteget kellene meglátogatni és vigasztalni, akkor te inkább kedvteléseidet űzöd?

Nos, ezért tartja rajtad a szemét, ezért vesz körül minden oldalról téged, s ezért tartja rajtad a kezét. Jaj ugyanis annak az embernek, akin nincs rajta az Isten szeme. Többször idéztem már Dosztojevszkij híres mondását: „A pokol az a hely, ahova Isten nem néz többé.” Amikor Isten valahonnan elfordul, ha valakiről leveszi tekintetét és kezét, az olyan ember pokoli helyzetbe kerül. Abban a pillanatban égő gyötrelmek járnak át, elvesztettnek fogja érezni magát. Ezért ne kívánd soha, hogy Isten levegye a szemét vagy a kezét rólad, s többé ne vizsgálgasson téged s ne kutakodjék utánad.

Testvérek! Emlékszünk arra, hogy Jézus a feltámadása után megjelent a zárt ajtók mögött a tanítványoknak, amikor Tamás hiányzott a körükből. Később a többiek ujongva mondták neki: „Láttuk az Urat!” Tamás kételyének adott hangot: Nem hiszem, amíg bele nem bocsátom ujjaimat az ő sebeibe. Nyolc nap múlva Jézus újra megjelenik köztük, ezúttal Tamást felszólítva: Bocsásd ujjaidat az én sebeimbe! Ne légy hitetlen, hanem hívó! Elámul Tamás, azt kérdezve magától: Hát hallotta Jézus, amit én néhány nappal korábban mondtam, holott Ő nem volt jelen? Akkor értette meg Tamás, hogy Jézus mégis jelen volt.

Mert a Feltámadott lélekben mindig itt van köztünk. Húsvét óta ugyanis minden helyre és mindenkire érvényes az ő ígérete, miszerint Szentlelke által itt van közöttünk. Különösen ott, ahol az Ő nevében gyűlünk össze. S ezért hall mindent. Ezért nem gondolhatok és nem mondhatok ki semmit úgy, hogy azt egyszer vissza ne idézné nekem. Az ítélet napján lesz a legnagyobb meglepetésben részünk, amikor majd azt mondja: Emlékszel, húsz évvel, tíz évvel korábban, amikor összekaptál a társaddal, ezt vágta a fejéhez. S amikor a gyermekeddel szemben elvesztetted a fejedet, ezt vágta a szemébe, s amikor a tyúkszedemre lépett a munkatársad, akkor ilyen szavakkal sértetted meg. Van ugyanis mennyei magnófelvétel is. Ott majd visszajátszanak mindent. Minden hangot és minden képet. Ezért nem mindegy az, tudod-e, hiszed-e, érzed-e, megéled-e, hogy az ő szeme rajtad van, az Ő keze körülvesz, tudja minden gondolatodat, ismeri minden léptedet.

Testvér! Van-e neked ilyen mennyei hallásod? Nem csak arról van szó, hogy áthallik minden innen, ebből a világból, oda, abba a világba, hanem fordítva is igaz: onnan Isten szól és üzen, és keresi a halló szíveket, hogy egyre több ember átélje a csodát, felfedezze nagy örömmel, hogy van áthallás, igen, onnan a mennyből. Isten szól, talán egy ígehirdetés révén, egy bibliai vers által, egy hívó testvéréd tanácsán át, egy hirtelen bekövetkező váratlan esemény révén, egy ragyogó napfelkelte, vagy egy bimbózó virág

által, vagy a lelkiismereted hangján át szól, hogy felfedezd: van áthallás a mennyei világból ide, a földi világba.

Azok az emberek tudnak segíteni az Istent még nem hallókon és nem ismerőkön, akik már megszokták azt, hogy van áthallás a mennyből a földi világba és értik Isten szavát. Hadd zárjam egy ilyen esetnek a fölvázolásával, amit Gyökössy Endre közölt:

Egy nagyvárosi hivatalban hat nő dolgozott egy zsúfolt irodában, hat asztal, hat telefon, hat kopogós írógép társaságában. Az egyik nő tragikus sorsú, szomorú asszony volt. Emberileg érthető volt a hangulata, hiszen egy év alatt három közeli hozzátartozóját temette el, majd megcsalta és elhagyta a férje. Szegény asszony folyton panaszkodott. A többiek már menekültek előle, egy kolléganője kivételével, aki mindig meghallgatta panaszáradatát. Ennek a türelmes kolléganőnek mindig volt egy-két jó szava hozzá. Egyik este újabb csapás érte ezt a panaszos asszonyt, s úgy érezte, azonnal el kell mondania valakinek, mert ha nem, nekimegy a Dunának. Eszébe jutott a kolléganője, akit minden értesítés nélkül felkeresett az otthonában. Meglepve észlelte, milyen szerény körülmények között lakott a csendes szavú kolléganője egy szoba-konyhás lakásban. A konyhaasztalon kötőgép volt. Azon dolgozott késő estig. Elkezdtek beszélgetni, áradt belőle a sok keserű panasz, amikor hirtelen észrevette egy fiatal fiú fényképét. Érdeklődésére megtudta, hogy a fia az, akit két éve egy autó gázolt halálra. De férjed csak van? – érdeklődött tovább a látogató. Az van. Hol? Fekszik – bent a szobában. Ilyen korán lefekszik? – csodálkozott a kérdező. Nem, már 11 éve fekszik. Sclerosis multiplex. Ezért dolgozom sokszor késő éjszakáig, itthon is. Ekkor a panaszkodó asszonynak a torkán akadt a szó. Zavarában felállt, hogy könnyeit leplezze. Elfordulva a sarokasztalhoz lépett, ahol egy kis fekete könyvet vett észre, rajta az írás: Krisztus követése. A háziasszonyra pillantva, kibuggyant belőle a felismerés: Most már értelek. Abban a pillanatban elállt a panaszáradata. Új színt nyert az élete, mert rájött annak titkára, miért nem panaszkodott soha ez a kolléganő, s miért volt türelme végighallgatni sok panaszkodását. Az, noha az övénel is súlyosabb keresztet hordoz, mégsem panaszkodik. Megtanulta ugyanis, mit jelent Krisztus követése a kereszt súlya alatt is. Ráadásul úgy, hogy mindig jutott vigasztaló szó afelé, aki mellette még nem rendelkezett mennyei hallással. Ettől kezdve nagyon kíváncsi volt hitben járó kolléganőjének minden bizonyosságára.

Boldog az, aki ezt a mennyből hangzó hívó szót ezen a földön meghallja, minden földi zaj és tülekedés közepette is, s megtanulja idejében kikapcsolni a tévét, a számítógépet és a zenegépet, és kész rákapcsolódni a mennyei hullámhosszra. Az ilyen ember már örömmel mondja az Úrnak: Köszönöm, hogy te megvizsgálasz engem rendszeresen, ismersz, tudod, mi lakik a szívemben. Ugyanakkor Dáviddal együtt őszintén kéri: vizsgálj meg engem, s nézd meg, nem járok-e téves úton, s vezess az örökkévalóság útján. Ekkor leszek Nálad örökre biztonságban. Ámen.

Lectio continua

Id. Fazakas Sándor

Derecske, Magyarország

A fügefáról vegyétek a példát

Alapige: Márk 13,28–33

Az ige megértéséhez

A fügefa, suké, ellentétben Palesztina örökzöld fáival, mint az olajfa, tölgyfa, szentjánoskenyérfa, minden télen elhullatja leveleit. A tavaszi megújulás első jelei csupasz, teljesen kihaltak tűnő ágain jelennek meg, először a virág-, azaz gyümölcsrügyek, és csak később a levélrügyek. Ezért olyan feltűnő, ha „...ága már zsendül, és levelet hajt” Hajtásai csalhatalan jelei a nagyon rövid tavaszt követő forró nyár közeledtének, mely váratlanul, szinte átmenet nélkül érkezik meg. A fügefa már az Ószövetségben is Isten áldásának a jele, „...a füge és szőlő is kitárják gazdagságukat” (Jóél 2,22). Ezt a fügefát állítja Jézus a tanítványok elé. „A fügefáról vegyétek pedig a példát.” Az eredeti szövegben mathete (imp.), azaz tőle tanuljátok meg: „...mikor látjátok, hogy ezek meglesznek, tudjátok meg, (azaz ismerjétek fel), tauta ginomea, hogy közel, eggus, van, az ajtó előtt” Az, hogy közel van a nyár, eggus estin epi thyrais, azaz az aratási idő, egyszerre jelenti az ítéletet, a kegyelmet, és az örök bíró Jézus Krisztust. Közel van a vég, az ítélet, de az ember Fia is, mindkettő az ajtó előtt áll. Az eggus szó a példázat kulcsszava. Nem egy feltartóztatlan érkezésről, hanem egy olyan „közel van”-ról van szó, mely csalhatalanul, kétségbevonhatatlanul máris mutatja előjeleit, miként a fügefa.

a) Közel a kegyelem. Ki van az ajtó előtt? A Messiás, az embernek Fia. A parabolának ez a közvetlen üzenete. Ezt erősíti meg Lk 21,30 is: eggus estin é basilea tou theou, azaz közel van az Isten országa. A Messiásnak is előhírnökei, hirmondói vannak. A fügefa zsendül és levelet hajt, a tél már elmúlt, a nyár az ajtó előtt áll. Isten választott népe új életre támad (Mt 11,5). A végső kiteljesedés már elkezdődött, a Messiás az ajtón kopogtat (Jel 3,30). Eljött az üdvösség ideje, az Üdvözítő már itt van, a Világosság már fénylik.

b) Közel az ítélet. Mi van az ajtó előtt? A vég! Ennek is jelei lesznek, melyek a vég közeledtét hirdetik. A parabolának ez a közvetett üzenete. „A nyomorúságoknak kezdetei ezek” (9. v.), és Jézus felsorolja azokat. Az eredeti szövegben arche ódinón tauta, azaz a szülési fájdalom kezdetei ezek. Luther így fordítja: Das ist der Anfang der Wehe. Az ódin szülési fájdalmat jelent. A vég előjelei az Antikrisztus fellépése, mely várat még magára, háborúk és a templom pusztulása. Érezélni kell e jeleket, hogy felkészülhessenek rá. De a közeledő vég a maga kronológiai bizonytalanságával, a napnak és az órának a nem tudása nem okozhat apokaliptikus izgalmakat. Egyedül Jézusra kell figyelni és bízni az Atya gondviselésében. A templom pusztulásához politikai, gazdasági és szociális katasztrófa párosul. „...íme előre megmondtam néktek mindent” (23. v.) Ezekben a borzalmakban az ítélő Isten lépteit kell hallani. A tauta ginomena, ezek a (dolgok) meglesznek (ginomai, lenni, történni), ismétlődik a parabolában. Mindezekből pedig tudni kell, ginoskó, azaz felismerni, megállapítani, hogy „közel van, az ajtó előtt” mindaz, aminek meg kell történnie.

A 30. versben ezt olvassuk: „el nem múlik ez a nemzetség, genea, amíg meg nem lesznek mindezek”. Vannak, akik fajnak, népnek fordítják a genea-t, de a körülmények

határozottan nemzetség, generáció, mindenekelőtt kortárs fordítást követelnek. Ugyanis Jézus arámul beszél, és dort mond, mely időorientáltsága révén kortársakat jelent. De a genea auté inkább minőségi meghatározást jelöl: ez a hitetlen, gonosz nemzetség látni fogja, amit a Krisztus-követők a jelekből már tudnak és felismernek: eljön az embernek Fia a felhőkben hatalommal és dicsőséggel. Már nem kell várni újabb kijelentésre, hiszen látható és tudható, hogy a kijelentés már megtörtént, a Messiás valóban itt van. De az ítéletre megért nemzedék nem ússza meg, jöllehet előtte még megfeszíti a Messiást. Még mielőtt ez a nemzedék annyi nemzedék után eltűnne, Jeruzsálem romokban fog heverni, a templom elpusztul, s a gazdagság, melyben támaszt látott, elvész. Erre utal a tauta panta, mindezek.

Prédikáció

Az ága már zsendül, és levelet hajt

Te látod-e magad körül Isten országának jeleit? Látod-e, észreveszed-e a zsendülő, levelet hajtó, élő, gyümölcsstermő, minden áldozatra kész, igaz, keresztyén fügefalevelet? Közel van a nyár, az ajtó előtt áll, hiszen Isten országa nem itt vagy ott, hanem közöttetek van. Karnyújtásnyira van. Nézd, mennyi jele van annak, hogy az örökkévalóság már itt, e földi életben elkezdődik, s ha nem is teljesen, de megjelent, jelen van. Mert itt lent is lehet úgy élni, mint ott fent, az örökkévalóságban, Istennel és Isten előtt.

Hosszú, megelégedett és boldog életet tudott maga mögött a kolostor egyik szentje. Éppen mosogatott a kolostor konyhájában, amikor megjelent az angyal, és így szólt hozzá: „Az Úr küldött engem, és az üzeni, hogy ideje már, hogy velem gyere az örökkévalóságba.” „Hálás vagyok az én Uramnak, hogy nem feledkezett meg rólam, de magad is láthatod, hogy halomban áll a mosatlan. Nem szeretnék hálátlan lenni, de nem várhatna még az örökkévalóság, amíg a mosogatást befejezem?” – kérdezte a szent. „Jól van, meglátom, hogy mit tehetsz”, s ezzel eltűnt az angyal. Néhány nap múlva éppen a kertet ásta a szent, amikor ismét megjelent az angyal, s így szólt: „Azért jöttem, hogy velem gyere az örökkévalóságba.” „Nem látod, hogy milyen nagy és gyomos ez a kert? Igazán várhatna még az örökkévalóság, míg befejezem az ásást” – szólt a szent. Az angyal mosolygott, és ismét eltűnt. Néhány nap múlva újra megjelent az angyal. A szent éppen betegeket ápolt a kolostor ispotályában. Csak a szemével intett az angyal felé, s kezeit széttárva, szomorú tekintettel hajolt hol az egyik, hol a másik beteg fölé, hogy enyhítsen fájalmukon. Látva a jelenetet az angyal, szó nélkül távozott. Már nagyon késő volt, amikor a szent visszatért a cellájába. Az angyalra gondolt, meg arra a sok-sok tennivalóra, mely mindig visszatartotta attól, hogy végre elmehessen az örökkévalóságba. Öregnek és fáradtnak érezte magát, majd így szólt: „Oh Uram, ha a te angyalod most jönne éretem, az olyan jó lenne.” Már is ott termett az angyal. „Ha most magaddal vinnél – szólt a szent –, oly nagy öröm lenne végre az örökkévalóságban lenni.” Igazi angyali tekintettel nézett az angyal a szentre, s csak ennyit mondott: *Mit gondolsz, mostanig hol voltál?*

Erről szól ez a példázat. Ilyen közel van, már az ajtó előtt van az örökkévalóság. Amikor mindezek megtörténnek a te életedben is, miként a szent életében, amikor így fog életed ága zsendülni és levelet hajtani, gyümölcsöt teremni, akkor tudd meg, hogy elközelített a mennyeknek országa. Csak vedd a példát az ilyen fügefalevelekről. Mít mond Jézus neked? „Íme, az ajtó előtt állok és zörgetek, ha valaki meghallja az én szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok és ő énvelem.” Te mit gondolsz, mostanig hol voltál, ha hozzád is bement és veled vacsorált Jézus?

Itt a vég? És akkor én mit tegyek?

Ismétlődő katasztrófák világában élünk. Jelek ezek? Aki újságot olvas, híreket hallgat, szinte csak erről hall. Hamis próféták jönnek és mennek, és azt mondják ma is: „Én vagyok, és sokakat elhitetnek.” (6. v.) Felsorolni is képtelenség, hogy most hol háborúznak, hogy hol támad nemzet nemzet ellen, hogy hol pusztít földrengés, és hol tizedeli éhség a földet. (7–8. v.) A végnek a jelei ezek? Sokan azt mondják, hogy a föld az ördögé lett. Vonuljunk hát vissza, fordítsunk mindennek hátat, államnak, politikának, mint a szektatagok? Meneküljünk e jelek láttán álkegyes elszigeteltségbe, bezártságba? Csak arra törekedjünk, hogy magunkat be ne mocskoljuk, hogy legalább mi tiszták és fedhetetlenek maradjunk, és passzivitásban várjuk be a világtörténelem végét és Jézus Krisztus visszajövetelét? Ellenkezőleg! Ha igaz keresztyén vagy, a sok-sok örület láttán is, minden ellenkezés dacára is ésszerű, békés megoldásokra törekedj! Ha igaz keresztyén vagy, nem viselkedhetsz úgy, mint Jónás Ninive fölött, aki egy töklapi alatt meghúzódva boldog elégtétellel, kéjelegve várta, hogy az Isten és ember közötti konfliktusból miként lesz világkatasztrófa. Isten nem azért állított be téged ebbe a világba, hogy részvétlen bámulója, nézője légy az apokaliptikus jelenségeknek. Jézus követésében segítened, mások szenvedését megosztanod, megoldást keresned, jövőt egyengetned kell, és vállalni a feladatot: „Boldogok a békességre igyekezők (törekvők, békességszerzők), mert ők Isten fiainak mondatnak.” (Mt 5,9) Ha kegyes göggel vonod ki magad a világért való közös felelősség alól, több bűnt követsz el, mint aki tökéletlenségében, bűneinek hálójában, de mégis egy minimális, ésszerű megoldásra törekszik. Nem az a feladatod, hogy törj-zúzz, hogy a Vég-be besegíts. Egyetlen feladatod, hogy oltalmazd és őrizd az életet és a környezetet! Aki ma nem segít elhárítani a ránk leselkedő sok-sok veszélyt, környezetszennyeződést, drog, alkohol és egyéb veszélyt, hanem passzívan viselkedik, és félre áll, mondván, hadd csinálja más, nekem semmi közöm hozzá, az ilyen éppenséggel bűnrészes, és közreműködik. Nem a te feladatod közelebb hozni, előidézni a Vég-et. Ez egyedül Istenre tartozik. Ő megteszi és meg is teheti, de te és én nem! S mert Istenre tartozik, ezért lesz a Vég egészen más, mintha azt te vagy én idézném elő. Isten célja *új ég és új föld*. A veszedelemnek és gonoszságnak a vége az üdvösség kezdete. „...azokban a napokban... meglátjuk az embernek Fiát eljönni felhőkben nagy hatalommal és dicsőséggel. És akkor elküldi az ő angyalait, és egybegyűjti az ő választottait a négy szelek felől, a föld végső határától az ég végső határáig.” (26–27. v.) Neked, aki már látod a jeleket, ez az evangélium!

Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak

Mit jelent ez? Azt, hogy Jézus szavai *túlél*ik e mostani eget és földet. A világtörténelem forgatagában, tumultusában a jövőd és üdvösséged biztos jele, hogy az ő beszéde örökre megmarad. Annak a jele, hogy Isten közel van hozzád, hogy Isten országa eljön és eljött, már itt van. Jézus tanítása, feddése, ítélethirdetése, üdvösségre hívó szava soha el nem múlik, dacára annak, hogy megvetették, cserbenhagyták, keresztre feszítették A történelem folyamán hiába próbálták Isten teremtményét, megváltó üzenetét elnémitani, az örökre megmarad.

Arról a napról és óráról pedig senki semmit sem tud

Sem az emberek, sem az angyalok, de maga Jézus sem. S mégis tudunk valamit. Megkérdezte a rabbi egyik tanítványát: „Mikor jön el az a pillanat, amikor vége az éjszakának és kezdődik a nappal?” „Bizonyára akkor, amikor távolról is meg lehet különböztetni egy fekete kutyát egy fekete birkától” – válaszolt a tanítvány. „Nem jó a válasz” – szólt a rabbi. „Akkor, minden bizonnyal akkor, amikor távolról is meg lehet

különböztetni egy datolyafát a fügefától.” „Ez a válasz sem jó” – szólta a rabbi. „Hát akkor mikor?” – kérdezte a tanítvány. „Akkor, amikor ha belenézel egy vadidegen ember arcába, s benne felismered a testvéreidet. Ekkor van vége az éjszakának és kezdődik a nappal” – válaszolt a rabbi.

Valóban nem tudjuk, hogy mikor jön el az az idő, hogy a bűn sötéttségét mikor váltja fel Isten országának fényessége, mégis tudunk valamit: akkor jön el, amikor már nem csak énekeljük, de valóságga is lesz az ének:

„Isten szívéen megpihenve,
Forrjon szívünk egybe hát...

Míg eggyé lesz benned végre,
Minden szív az ég alatt.”
(MRÉ 395.)

És mit tegyek, ha eljön az a nap? A múlt század elején az egyik amerikai szövetségi állam parlamenti ülésén a váratlan napfogyatkozás láttán pánikhangulat lett úrrá a képviselőkön. Az elnök így csillapította a kedélyeket: „Két lehetőségre kell felkészülnünk, de az eredmény egy és ugyanaz. Ha valóban most jön vissza Jézus, akkor legalább munkában talál bennünket. Ha pedig nem, akkor semmi okunk arra, hogy a munkánkat félbeszakítsuk.” „Boldog az a szolga, akit az ő ura, mikor haza jő, ily munkában talál.” (Mt 24,46) Hogy Jézus visszajön, az bizonyos, de annak ideje teljesen bizonytalan. Hogy mikor kerül sor „ama nap” eljövetelére, az kizárólag Isten titka. Ezt a titkot senkivel sem osztja meg, sem az emberekkel, sem az angyalokkal, de tulajdon egyszülött Fiával sem. Az Atya egyedül *a maga hatalmába helyezte* azt (ApCsel 1,7). Ezt a *semmit sem tudást* Jézus önként vállalta magára, emberré lételéhez hasonlóan. De mi is indokolta volna ennek a titoknak a megosztását a Fiúval? Hát nem maga Jézus mondja, hogy „Én és az Atya egy vagyunk?” Hát Jézusban nem maga a mindenható Isten szól? Hát nem Atyjától való tökéletes függőségben él a Fiú? Számunkra sem az a fontos, hogy mikor „lesznek meg ezek a dolgok”. *Bízzál* a történelem Urában, aki az utolsó időben, a végső fázisban *maga intézi* mindezeket a dolgokat, és senki más. Számodra ez a fontos! Ő a te kegyelmes Atyád, te pedig az ő véren megváltott drága gyermeke vagy. Kell ennél több?

Vigyázatok és imádkozatok

Azt jelenti, hogy legyetek készen az Úr érkezésére. Chr. Blumhardt (1842–1919) parókiájának kocsiszínjében mindig útra készen állt kétlovas kocsija. Amikor megkérdezték, hogy miért áll ott a kocsi évek óta útra készen, így válaszolt: „Azért, hogy ha váratlanul megérkezne az Úr, nyomban eléje mehessek.” Igen, testvéreim! Ilyen bizonyosnak kell lennünk az Úr érkezése felől. Az életben semmi sem biztos, de egy igen: hogy Krisztus visszajön. De amikor eljön, akkor a világ már nem úgy fog kinézni, mint most. Amikor Isten földre száll, elhalványulnak előtte a csillagok, a föld megremeg, a tenger örömében és félelmében is morajlik, és minden teremtmény sóvárogva fogja várni Isten Fiának a megjelenését. Nagy lesz az öröm a Krisztus nyájában, mert annak minden tagja tudni fogja, hogy aki jön, a szabadulást, a megváltást hozza. Miként a bányába rekedt bányászok, amikor hallják megmentőik lépteit, csákányaik visszhangját. Mit üzen ez a vers? Azt, hogy tarts bűnbánatot még ma, hogy légy kész, még ma! Ha Jézus nem ezt mondaná, bizonyára nem is igyekeznél megtérni. Mit tegyünk hát? Vigyázatok és imádkozatok, legyetek éberek és józanok, hogy meglepetés ne érjen beneteket. Tartóztassátok meg magatokat, ne azonosuljatok a világgal, hogy méltók lehes-

setek a találkozásra. Ki lehet méltó? Aki Őrá vár! Miként a menyasszony várja vőlegénye érkezését. Mekkora örömmel napja lesz az! Ámen.

Ajánlott irodalom

- BONHOEFFER, D.: *Predigten – Auslegungen – Meditationen*. Zweiter Band, 1935–45, Chr. Kaiser Verlag, München 1985, 172–174.
- GNILKA, J.: Das Evangelium nach Markus, Mk 8,27–16,20. In: *EKK*, Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament II/2, Benzinger/Neukirchener Verlag Zürich 1979, 203–208.
- JEREMIAS, J.: *Die Gleichnisse Jesu*. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1962, 119–120.
- HOFFSÜMMER, W.: *Kurzgeschichten für Gottesdienst, Schule und Gruppe*. Matthias-Grünwald Verlag, Mainz 1990.
- POHL, A.: *Das Evangelium des Markus*. Wuppertaler Studienbibel, Ergänzungsband, Brockhaus Verlag, Wuppertal 1986, 480–482.
- LOHMAYER, E.: *Das Evangelium des Markus*. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1967, 279–283.
- MARTI, K.: *Das Markus-Evangelium, ausgelegt für die Gemeinde*. F. Reinhardt Verlag, Basel 1967, 295–300.
- RIENECKER, F.: *Das Evangelium des Markus*. Brockhaus Verlag, Wuppertal 1994, 228–230.

A kertész

Egy kertész barátom mondta.

Tavasszal, amikor a gyümölcsfákat metszettem, sokan figyelték munkámat, s látták, hogy egymás után hullottak a földre a legszebbnek látszó ágak. Sajnálkozva jegyezték meg, hogy a fa elveszti díseit. Én csak mosolyogtam, majd elmagyaráztam, hogy ezek a látszólag szép ágak mennyire haszontalanok, mert csak a többi termő ág elől szívják el a táplálékot, veszik el a napsugarat és a levegőt. Nézzék meg majd ősszel, hogy a fák így milyen bő termést hoznak.

Így is volt. A fölösleges díseitől megfosztott fák ősszel roskadoztak a bő termés alatt és így sokkal szebbek voltak, mint a dús koronájú, de gyümölcstelen fák.

Így van ez velünk is. Szükségünk van arra, hogy az élet tavaszán hitünk parancsai, szüleink, nevelőink gondos szeretete lenyesse rólunk a látszólag jól álló, de gőgösen feltörő vad hajtásokat, hogy mire életünk ősze elérkezik és hajunk megderesedik, becsületes munkánkkal betöltött hivatásunk bő termése szépítsen meg minket a Teremtő, az Örök Főkertész előtt.

Ószövetségi prédikáció-sorozat

Székely Csilla Imola

Oládellő

A készülő szabadítás

Alapige: 2Mózes 1,1–22

Négy évtized történetét meséli el ez a rész. Istenhez méltó szabadítástörténet következik, mert elhatározta: eljött az ő népe kiszabadításának ideje, és ezt csodák árán is véghezviszi.

Jákóbék hetvenen mentek Egyiptomba a nagy szárazság idején, ami akkor Isten gondviselését jelentette. Jó helyre, szép reménnyel mentek, mert József fontos ember volt. Boldog, gazdag földre mentek, mint a fáraó kegyeltjei.

De ez a négyszáz év legelején történt. Azután meghalt Jákób és József is. De előbb fiai megígérték, hogy amikor hazatérnek, magukkal viszik őt is, vagyis azt, ami belőle maradt.

Ekkor már több százan voltak Izráel fiai. Egyre szaporodtak, megtelt velük Gósen földje... Betöltötte az Úr Ábrahámnak tett ígéletét, megsokasodtak a fiak.

Művelt nép volt az egyiptomi, gyönyörű palotáik, városaik, templomaik és piramisai voltak, a gyerekek iskolákban tanultak! Már ismerték a gyógyítás módszereit, volt orvostudomány, nádból papírt készítettek, tudtak írni és olvasni (hieroglifákat), és földet műveltek. Sokat tanultak tőlük Izráel fiai. Abban az időben olyan jól érezték magukat Egyiptomban, hogy szinte teljesen megfeledkeztek arról, hogy nem Egyiptom a hazájuk, **nem itt van az Ígélet Földje...**

És akkor egyszeriben minden megváltozott... Az új király nem akart tudni Józsefről és az egyiptomi–héber barátságról, és nem akart a héberek barátja lenni. Új király, új dinasztia lépett fel (a Hikszoszok után, II. Ramszesz fáraó uralma alatt játszódik a történet, aki Kr. e. 1290-től uralkodott). Az új királyok mindig üldözik a régieket, és annak kegyeltjeit, sőt egész családját is. És nemcsak a régi világ urait, de még annak isteneit is üldözték. A szobroknak arcát a felismerhetetlenségig lekaparták, hogy semmi se emlékeztessen más király diadalára. Így került váratlanul rabszolgasorba Izráel. Megtűrtékké váltak, tervszerűen pusztították őket. Eddig is nehéz kérdés volt a gyerekvállalás, de ezután még félelmetes is, hiszen ötven százalékban fiú lesz, és már születésnapján halálraítélt... A nők rettegve szültek.

De Izráel fiai **áldáshordozók**. Nem pusztíthatók el!

Az új fáraó felügyelőket rendelt a héberek fölé, kemény rabszolgamunkával akarta erejüket megtörni, számukat apasztani. De ők minél keményebben dolgoztak, annál jobban sokasodtak. Mindjárt többen lesznek, mint az egyiptomiak!

Az izraeliták szívében egyre jobban felébred a vágy, hogy hazatérjenek. Már elég kínos itt a helyzet ahhoz, hogy éhezni kezdjék a szabadulást. Minden percükben ezért imádkoznak... Bárha vége lenne ennek – sóhajtozzák.

Izráel fiai két várost építenek: Pitomot és Rámszeszt. Követ fejtenek, téglát vetnek, palotákat építenek – iszonyú nehéz munkát végeznek, miközben hátulról korbáccsal hajtyák őket. Talán hiábavaló az imádság? Hiszen soruk nemhogy javulna, egyre nehezebb lesz. Férfiak, asszonyok, gyerekek s még talán az öregemberek is keményen dolgoznak, téglát vetnek, téglát égetnek, hátukon köveket cipelnek.

Ezalatt a végtelenül hosszú négyszáz év alatt Izráel fiai **csoda nélkül éltek**. József idejében még érezték Isten jelenlétét, gondoskodását. Isten megajándékozta őket zsíros földdel – akkor mindig velük volt! De József halála után jöttek a csoda nélküli évszázadok! Nehéz évek ezek...

Izráel szívében az volt a csoda, hogy ezalatt a négyszáz év alatt, amikor a csodák emlékéből kellett élniük és túlélniük, nem felejtették el Istent. És nem felejtettek el imádkozni. A hit és az imádság tartotta meg őket idegen földön is izraelitákként. Körülöttük az egész világ, egész Egyiptom megváltozott: az uralkodó, sorsuk, életmódjuk, minden. De ők tudták, hogy bármennyire változékony a világ, és bármennyire kiszámíthatatlan, **Isten nem változott meg**. Még akkor sem, ha nem hajol le értük, ha nem szabadítja meg őket. Ha nem szabadít meg, hát velünk él a rabszolgaságban a mi Istenünk.

Amikor a sarat téglává gyúrták, amikor egymásra rakták azokat, hogy fallá legyenek, amikor a nehéz köveket cipelték, piszkos arccal, éhező gyomorral lopva feltekintettek az égre és hangtalanul sírtak szabadításért. Két korbácsütés között is fohászkodtak, és bíztak abban, hogy Isten nem tűri tovább ezt a gyalázatot, nem hunyja be szemét a szenvedés fölött, és már készíti a tervet, a gyógyszerzt sebeik gyógyítására. Nem olyan Isten ő, hogy ne könyörülne.

Mindig nézz fel Istenre! Isten néha elrejtí csodáit előlünk, de arcát soha! Meg kell tanulnunk nem csodákra, hanem Istenre várni. Ugyanaz az Isten, aki Ábrahámmal volt, ma veled van! Kiálts...! Isten nem süket, mi vagyunk némák! Ég a vágtyól, hogy megszabadíthasson, fölemelhessen, megáldhasson.

Megértette a fáraó, hogy eljövendő ellenségeket nevel magának, és ez ellen már idejében védekeznie kell. A fiúccsecsemők harcosokká nőnek, fellázadnak majd, ezért pusztítani kell őket. Vegyük el a fiakat! – mondja. De volt Istennek Gósenben két szülész-asszisztense. A bábák ugyancsak az ő gondviselése, mert ők olyan bábák voltak, akik nem voltak hajlandók féken tartani az áldást. Hiszen az áldást nem lehet parancsba zárni. A bábák jobban féltek Istentől, mint a fáraó haragjától, aki istennek képzelte magát. De csak életet oltani tudott, életet támasztani semmiképpen. A két bába, Sifra és Puah nem ölte meg a fiúcskákat. Nem a földi parancsra engedelmességek. Istenre bízták életüket. Tartottak, de nem a büntetéstől, hanem a bűntől. Tudták, hogy Isten ezt a népet kiválasztotta magának, hogy az ő nevének hordozója legyen. Ez a nép pedig Istenét választotta a szabadulás útjaként, és meglepő módon semmi mást nem tett saját szabadulása ügyében. Nem lázadtak fel, nem tagadták meg az engedelmisséget, noha megtehették volna. Már elég sokan voltak ehhez. Ők csak dolgoztak és imádkoztak. Kizárólagosan és együttesen csak annyit tettek, hogy az eget ostromolták. Nem a fáraótól várták a könyörületet, a kegyelmet, a meghallgatást, hanem egyedül az Úrtól. Naponta várták a Szabadítót. Könyörögve, sírva, szenvedve, vezekelve... és bízva.

Tudnunk kell, hogy ha mi áldáshordozók vagyunk, ha velünk terve van Istennek, akkor minket nem lehet elpusztítani.

Így mondta egyszer valaki: a mi Istenünk szelektív memóriájú Isten. No nem azért, mert feledékeny, mint én, hanem mert azt mondja a 37. zsoltárban, hogy bűneinket háta mögé veti, vagyis elfeledkezik róluk, mintha nem lennének. Amikor jött a kényszermunka és a szenvedés, talán azt hitték, hogy Isten ebben nincs benne, hogy elhagyta őket. Mintha Isten csak a jólétben lenne benne. Lehet, hogy ez a nép is sok mindent elkövetett a rabszolgaságban, és lehet, hogy egy kicsit elfeledkezett Istenről, amikor jó dolga volt, de Isten a háta mögé vetette az ő bűneit, és elkezdett dolgozni az ő megmentésén... Most már eléggé nyomorult ez a nép, eléggé megalázott és kétségbeesett ahhoz, hogy végre elkezdődjön a szabadítás.

Amikor úgy érzik, hogy mégis elfeledkezett róluk Isten, amikor semmi jele nem látszott a szabadításnak, amikor még nem tudták, hogy mi fog következni, a kis Mózes már megfogant. Isten kezébe vette az ő népének ügyét... Nem vetette el az ő népét, mivel a nép sem vetette el az ő Istenét. Ezt kell megtanulnod, Isten népe, hogy a legvégsőkéig bízzál Istenedben.

A pillanat eljött. Ilyen bizalomra, ekkora erővel mondott imádságra nem mond nemet Isten. Nem érdemes másképp könyörögni.

Isten megszabadít, csak legyen türelmed kívánni az ő tervét, csak bízzál benne eléggé ahhoz, hogy kitarts és ne fáradj bele abba, hogy megtöltsd az eget imádságaidal! Ámen.

A kis Mózes

Alapige: 2Mózes 2,1–22

„...azután az asszony teherbe esett és...” – már volt egy Miriámja meg egy Áronja. Ekkor esett teherbe, miután kihirdették azt a kíméletlen parancsot a fiúcsecsemők megöléséről. De még lehetett remélni, hogy mégsem fiú lesz. Ámde az asszonynak ismét kislfia született.

Mielőtt Isten szabadítást készítene népének, előbb elkészíti a szabadítót. Merthogy a szabadítónak is szüksége van a szabadulásra...

Csodák történnek Mózes körül. Már az is csoda, hogy él, noha már három hónapos, miközben sok zsidó kisfiú meghal. Végző soron a kis Mózes is a Nílusba kerül, a halál küszöbére, csak hogy kimentik onnan. Mondhatjuk azt is, hogy Mózes édesanyja, Jókébed teljesítette a parancsot, engedelmeskedett, a kisfiúkat a Nílusba kell dobni, hát Jókébed Mózeskéje is oda kerül, de úgy, hogy ő nem hal bele. Ám az a tény, hogy a kis Mózes a halál szélén van, Istenhez kiált az égre, a kis kosár várja a szabadítást, a csodát, Isten égből lenyúló kezét...

Éppen a fáraó embertelen parancsa hozza ebbe a helyzetbe Istent – most már közbe kell lépnie... eljött a pillanat.

Isten a rá jellemző humorérzékkel menti ki Mózes a fáraó kezéből, a fáraó parancsa alól: a fáraó udvarában helyezi el, ez ugyanis a legbiztosabb hely. A fáraó *elől* a fáraóhoz menekíti az ő Mózesét... Számunkra gyakran érthetetlen az Isten... Áldott az, aki nem érteni, hanem követni akarja őt. Gyönyörű történet ez, és életveszélyes. Nekem azt üzeni, hogy Isten meghallgatja a könyörgéseket – de nem úgy, ahogy mi váránk.

Isten gondoskodásáról, a meghallgatott imádságokról szól ez a gyönyörű történet. Fantasztikus feszültségben tart, mint egy jó akciófilm – rájuk a kérdés: vajon most mi lesz? „Megússza-e” Mózes ezt a nagy vizet, ezt a helyzetet?!

Egy biztos: ezt a gyermeket meg kell menteni. Valójában minden gyermeket, az egész népet menteni kell. Kerül, amibe kerül.

Kis bárkát készített a család a gyermek Mózesnek, mert a kosár: bárka és a bárka: kosár. Ugyanazt a szót találjuk itt, amiben Noé szabadult meg. Most egy egész nép szabadul meg e minibárkával.

Micsoda kimentés-történet: Mózes megmentője a királykisasszony!

Gondoskodó szülők voltak a Mózes szülei, de most kénytelenek az ő kisfiukat teljes bizalommal a saját gondoskodásukból Isten gondoskodására bízni. Nincs más lehetőség, mert Mózes életveszélyben van. Erről eszembe jut egy másik életveszélyes történet, amikor Jézus így szól: „Aki elveszíti az ő életét érte és az evangéliumért, az megtalálja azt...”

Ebben a történetben semmi sincs véletlenül. Hihetetlen gyöngédséggel és figyelemmel követi az Úr a történetet, és olyat készít, amelyről egész Egyiptom felismeri az ő

kezeit, a csodát. A véletlen megengedhetetlen. Precízen igazít mindent a maga helyére a történet főrendezője... Még Mózes sírása is időzítve van. Hallgatott mindaddig, amíg fel nem nyílik a kosár fedele... és „íme egy síró fiú”. És íme, a szülők, akik lemondtak gyermekükről, még egy egész napot sem várnak, és a kis Mózeszt újra ölükben tarthatják. Boldog apa a Mózesé, boldog szülők Amram és Jókébed, minden merész imádságukat felülmúlta Isten terve. Ott ring a sásban a nép jövődjője, ott ringanak a meghallgatott imádságok, a felelet négy évszázadra, ott ring az Isten terve: a szabadítás.

„Isten nem hallgatja meg az imádságokat. Egyet sem. Nem lenne jó, ha meghallgatná. Az kevés lenne. Isten nem azt adja, amit kérünk tőle, hanem sokszorosan többet!” – Richard Wurmbrand börtönviselt lelkipásztort idéztem egy időskori interjújából.

Amramék örülnek a gyermeknek, aki rövid utazás után újra otthon van, ezáltal már biztonságban, és nem rejtegetésben. Miközben tudja a család, hogy nemsokára újabb búcsúzásra kell készülődni. Ha felnő a kis Mózes, ha tud már járni, akkor majd újra oda kell őt adni... Csakhogy erőt ad, hogy tudják: ezáltal nem a biztos halálba adják őt. De még így is nehéz.

Újra Istenre kell bízniuk a gyermeket. Minden nap Istenre kell bízni minden gyermeket – ezt mi, szülők, tudjuk. Nem tudjuk másképpen megőrizni őket. Az a csoda, hogy Isten ránk meri bízni az ő gyermekeit, amikor fiainkká teszi őket...

Ha Amramék csodaváró hittel nem mernek bízni, úgy sohasem lesznek hordozói a csodának. De a csoda úgylis megtörténik! Ez a nép szabad lesz.

Hát holnapra Isten megszűnik mindenható Isten lenni?! – Akkor miért aggódnál? Megtörténhet vele, hogy nem tud megszabadítani? Ne okoskodj, hanem bízzál! Lehet bízni a bizonytalanságban. A helyzetet nem neked kell megoldanod, a megoldás készen van. Neked csak engedned kell, hogy megvalósuljon, hogy a láthatóba lépjen... És ha Amram nem engedelmeskedik, akkor hát más fog engedelmeskedni, de Isten terve mindenképpen megvalósul. Nem Isten helyett kell cselekedned, hanem magad helyett kell helytállnod.

„Istenben bízom, nem félek, ember mit árthat nekem?...” (Zsolt 56,12) Ez a kérdés azért olyan fontos, mert mindig van valaki, aki ártani akar. Ellenség mindig van.

Nincs bizonytalanabb helyzet, mint akkor ott a kis kosárban. Pedig lágyan ringatózik a kis Mózes, talán még örül is a hullámok ringatásának. Miközben nem sejt semmit és békésen szundikál: a legnagyobb veszély kapujában van! Nincs bizonytalanabb helyzet, de nincs biztosabb sem: ha Isten akarata ez a bizonytalanság!

Akkor elveszett nép az Isten népe, ha nem fáj a szolgaság, akkor végzetes a sorsa, ha nem fáj a bűn, ha belenyugszik, és nem akar szabadulni belőle. Ugyanakkor nincs nagyobb biztonság, mint az Istennek való kiszolgáltatottság!

Egy kis Mózesben és két szív engedelmességében kezdte el Isten az ő hatalmas szabadítását. Itt, a Mózes második könyvében találkozunk a karácsonyi történettel: egy gyermek és két szív engedelmessége – „fiat mihi secundum verbum Tuum”, legyen nekem a Te beszéded szerint. És lett. Történtek csodák, szabadulások, sőt bevonulás is – abba az országba, mely számunkra *elhelyezhetetlen*.

Csodálatos ez az isteni „menedzsmen”: amikor Isten éppen az ellenség lábai elé úsztatja az apró bárkát. Elképzelhetetlenül biztosabb hely egész Egyiptomban. Nem kapható nagyobb védelem, mint éppen a királyi palotában. Ott nem fogják keresni őt a fáraó katonái. De jobb neveltetés, jobb mesterek sem kaphatók máshol. Mózes a legszínvonalasabb egyetemre jár.

„Mikor jóakarattal van az Úr valakinek az útjaihoz, még annak ellenségeit is jóakaróivá teszi!” (Péld 16,7) Nem az jelent áldást, hogy az ellenségtől megszabadulsz. Az az igazi áldás, hogy még az ellenséged is jót kíván neked, meg is áld téged. Isten mindig

felsőfokon cselekszik. Itt is: nem emberileg lehetséges dolgok történnek, nemcsak átél egy életveszélyt Mózes, de Isten másodszor is otthont készít számára. Amikor kihúzzák a vízből, aznap Mózes másodszor születik meg...

Így fogadják őt első otthonában is: kegyelem, hogy nem kell többet reszketve a bölcsőbe nézni, és nem kell percenként kilesni, vajon nem közeledik-e idegen katona, és nem kell még életében elsirassák, mert Isten kezében van a gyermekük. Ahányszor rápillantanak, könnyek öntik el a szemüket, és hálaadás a szívüket...

Aztán újra búcsúzni kell. Ezúttal nem kell követnie őt Mirjámnak, a nővérének a palotáig, de most talán büszkéek is az ő Mózesükre: királyfi lesz királyi helyen, csakúgy, mint mi Jézus mellett: istenfiak.

Mózes szülei nem féltek attól, hogy gyermekük egyiptomivá váljak. Csodalátó szívük soha nem mondott le arról, hogy gyermekük élete Isten ügye, és az ő Mózesük Isten áldottja. És tudják, megértették, hogy Isten tervei mennyire következetesek.

Sokszor érzem úgy, hogy Isten ráérős. Nem siet el a szabadítást. Mindent precízen előkészít. Persze, ez érthető lenne, ha nem szenvedne már oly régóta ez a nép, és nem lenne megalázva, és nem kiáltana már ki tudja, hány évtizede, ereje és reménysége fogytán. Faj, csak ne kellene annyit szenvedni a népnek, amíg Mózes felnő a szabadító szerepéig. Tanulnia kell, jól tudja ezt Isten és gyönyörűen megszervezte, hogy hadvezéri tudományokat a királyi iskolában szerezzon. A legjobb hely ez az iskola egy nép vezetésének elsajátításához. Nem kisiskolás fokon készül itt a szabadítás...! Írni-olvasni is tudni kell Mózesnek, nagy vizsgálója lesz majd a Hegyen, amikor maga az Úr Isten fog diktálni neki, s ő majd kőbe vési a hallottakat. Ez a hely itt Mózes számára Isten iskolája.

Ez a történet azért annyira otthonos, mert mi is szabadításra váró nép vagyunk.

Nem tehettem, hogy az egész történetet, ezt a prédikációt ne annak fényében és tudatában mondjam, hogy mi temetésre készülünk. Ezért is olvastam fel a 116. zsoltárt. Még egyszer elmondom a 15. verset: „az Úr szemei előtt drága az ő kegyeseinek halála” Talán sokszor érzed úgy, hogy ami történik, az nem szabadítás. És sokszor gondolsz arra, hogy elfeledkezett ügyedről az Úr. De ennek a történetnek a fényében rá kell döbbenned, hogy a szabadítás már készül, még akkor is, ha még nem nyilvánvaló.

Még Mózes sem nyilvánvaló. Még nem mutatta meg Isten Mózes a népnek. Még nem üzeni, hogy már törölhetitek könnyeiteket és csomagolhattok.

A szabadítást nekünk is meg kell élnünk. Isten téged is ki akar szabadítani ebből az életből az örökkévalóságba. Hiszen a Hozzá való menetelünk is szabadítás. Ez az élet: bizonytalanság, kiszolgáltatottság, szolgaság. Csak akkor válik bizonyossá, biztossá, ha tudod, hogy van Szabadítód. Ha tudod, hogy életedben minden pontosan időzítve van, nincsenek véletlenek és mindennek rendelt ideje van. Csak legyen türelmed kívánni. Nem az a veszély, hogy meghalunk, hanem az, hogy nem akarunk megszabadulni!

Készül a te szabadításod is, mert rátekint Isten az ő fiaira, és gondja van rájuk Istennek. (2Móz 2,25) Isten megszabadít, mert ő Szabadító Isten. Ámen.

Csipkebokor-láng

Alapige: 2Mózes 2,23–3,12

Mózes gyilkossági tetteire nincs magyarázat. Míképpen arra sincs magyarázat, hogy Isten választása miért éppen Mózesre esett, amikor szabadító tetteihez embert keresett magának. Miért egy iskolázott, tudós, de ellenségei elől futó és mardosó lelkiismerete elől menekülő embert választott, aki egyébként indulatos és lobbanékony természetű is?!

Micsoda bizalom ez: rábízni egy földrengető szabadítástörténetet egy Mózes-féle ember engedelmességére! Micsoda bizalom az Istené, hogy rám meri bízni az ő Igéjét, üzenetét. Az én lustaságomtól, ügyetlenségemtől, hitemtől és hitetlenségemtől teszi függővé az evangéliumot... Hihetetlenül nagy megértés van Mózes Teremtőjében – olvasom a sorok mögül. Mert ezekben a sorokban egy olyan Mózessel találkoztam, aki rövid idő alatt jól fel tudott bosszantani engem. Dühítő tud lenni ez a viselkedés, ez a vonakodás. Kényelmes vagy, öcsém – mondanám, ha Áron helyében lennék. Isten önmagát ígéri a szabadításhoz, és te nem szégyellsz még mindig vonakodni! Szánalmasan gyáva ember vagy! Nevetségesek a kifogásaid, Mózes!

Láttál lángoló, de el nem égő csipkebokrot, kígyóvá változó botot, láttad azonnali leprásodásodat és hihetetlen gyógyulásodat – sorozata ez a csodáknak. Nem az ellenségnek, nem az egyiptomiaknak van szükségük csodákra, ők csoda nélkül is félik az ismeretlen Istent. Neked kellene a csodák, Mózes, hogy mocsanj és indulj már!

Égett valami nagy lánggal a közelben, mint ahogy gyakran égni szoktak a kiszáradt bokrok a forró pusztaságban. A bozót gyakran lángba borul, sok csipkebokor leégett már abban a pusztában, és pillanatok múlva már csak finom hamu maradt. De ez most mégis valahogy másképpen égett. Kitartóan, makacsul, égve-égett. Valami történt ezzel a bokorral – gondolja Mózes, szinte hívja ez a láng Mózest, és ő odamegy megnézni. Nem tudja még, hogy csodát lát.

A LÁNG – fantasztikus, szép és titokzatos jelenség. Mintha egy másik világ darabkája lenne, egy idegen univerzumé. Izgalmas és megfoghatatlan, csakúgy, mint az isteni szó. A láng: hatalom, ítélet, Lélek. Ezekben jelenik meg Isten: hatalommal, ítéletben és Lélekben.

Pirul Mózes arca, egészen megperzselődik ebben a találkozásban. Isten előtt áll meztelán, dadogón. Forróság van és mégis remeg. Meztelen talpa szent földet érint...

...És nevéen szólítja őt a „láng”: Mózes! Mózes! – Ismeri őt a hang, döbben rá Mózes. Ismeri őt a láng. Meztelen szívvel áll a láng előtt. Szólni is alig tud. Hiszen aki szólít, tudja, hogy embert öltem. Ismer engem. – Talán ez az első gondolata. És az, hogy most tulajdonképpen ítélőszék előtt áll... Csak annyi ereje van, hogy arcát elfedje a Szent előtt.

Ebben a meghittségben hallgatja Mózes Isten bizonyágtételét. Nagy a megkönnyebbülése, amiért nem saját ítéletét kell hallgatnia. Rendben is van, gyönyörű jövőt fest eléje az Úr, hogy meglátta az ő népének nyomorúságát és megindult rajta a szíve Istennek. Érző szívű Istenünk van! Fáj neki, ami népének fáj, fáj az igazságtalanság, ami Egyiptomban folyik. És így szól: leszálok, hogy megmentsem, hogy hazavezessem őket. Örömmel hallgatja Mózes a szabadítás tervét mindaddig, amíg a terv elérkezik a szabadítóhoz – és ezen a ponton Mózes személyes ügyévé válik a szabadítás. Rá kell döbbennie, hogy Isten ezt a szerepet neki szánta. Most azért „eredj, elküldelek téged a Fáraóhoz és hozd ki az én népemet, az Izráel fiait Egyiptomból!” (10. v.)

Mózes minden áron meg akarja úszni a küldetést. Mint egy rossz diák, kibúvókat keres, sorolja érveit – Ézsaiás évszázadokkal később ugyannerre a kérésre így felelt: „Ímhol vagyok én, küldj el engemet!” (Ézs 6,8) Mózes éppen fordítva: vannak itt elegek, küldj valaki mást! Miért éppen én menjek?!

Mózesnek nem akarózik menni. Kényelmesebb a pásztorkodás. Ráadásul Egyiptomban bűn terheli. Kőrözés van kiadva ellene. Könnyen felismerhetik. – Nem jó ötlet ez a küldetés, Uram... – mondja Mózes. És ekkor hatalmas ígéretet kap: – Én veled leszek! – önmagát adja Isten. De Mózesnek nem elég ez a hihetetlen ígéret. Nem engedi magát meggyőzni.

Eddig Isten négy évszázadon át hallgatott! Most a legnagyobb ígéretet adja, amit embernek adhat, és Mózesnek ez nem elég! Négyszáz éven át nyögték Isten hallgatását az Izráel fiai és most Mózesnek nincs kedve elmenni levenni az igát a népről. Mózes kedve húzná át az isteni tervet a megvalósulás küszöbén?!

Most nem rólad van szó, Mózes, hanem egész Izráelről és Istenről. Hiszen ezért élted túl a Nílust, hogy testvéreid szabadon térjenek haza, hogy te legyél az, aki által hazavezeti népét az Úr!

De Isten kitartóbb annál, hogy itt földadná Mózes meggyőzését, és türelmesebb is. Igazi lelkigondozó beszél a lángok mögül. Mózesnek önbizalmat, reményt, jövőképet ad. Megerősíti. A lelkére beszél. Mózes lelkigondozásával folytatódik a szabadítás-történet...!

Milyen sok múlik egy-egy beszélgetésen! Sorsformálók a találkozások. Csodákra képes egy meghallgatott „Isten-szó”, egy imádság.

Mózes életét átirta ez a pillanat. Soha többé nem tudott szabadulni a lángoló csipkebokor látványától. Ott égett örök lánggal a szívében, soha nem szabadult meg tőle. Közben hosszú utat tett meg az engedelmességig, és átélhette, hogy lángra lobbant egész élete, s lángolt ő is anélkül, hogy elégett volna. **Mert Isten volt vele.**

Amíg van Istennek engedelmeskedő lélek, mindig ez a láng ég. Ez a láng égett Jézusban is úgy, hogy lángba borította az egész világot. Mert Isten volt vele, Mózesrel is, Jézussal is, velünk is.

– Kicsoda vagyok én, Uram, hogy elmenjek a fáraóhoz? – teszi fel Mózes a kérdést. De nem ez most a kérdés, hogy kicsoda Mózes, hanem hogy kicsoda ez az Isten, aki saját kezébe veszi népe sorsát?!

Isten úgy vezet, hogy találkozzunk vele. Egyszer csak ott van és megszólít. Már régóta vár ránk. Hiába emigrált Mózes... Vár rá Isten a pusztában. Vár ránk, és egyszer csak megszólít.

Tegnap este így imádkozott hétéves kislányom: „Ne csalódj bennünk, Istenünk...” – Mert mi sohasem csalódhatunk Benne. Mózes soha nem csalódhat Istenében. Te sem csalódhatsz. Csak Isten ne csalódna bennünk.

Istennek szüksége van olyan valakire, aki igazán ismeri őt, aki bízik benne, tehát jól tudja képviselni őt. Mózes már találkozott a megszabadító Isten kezével, ha valakinek, neki igazán ismerni kell Isten hatalmát, kegyelmét. Most ismét egy csodálatos találkozást, egy csodát szervez Isten. Hisz fontos a Mózes istenélménye, az a pillanat, amikor olyan emberré válik, aki bízik az ő Küldőjében, és mindent megtesz, amit Ő mond neki. Ilyen emberre van szüksége, hogy az ő nagykövete legyen a fáraó előtt.

Talán még messze van Mózes ettől a szereptől, és nem ismeri igazán azt, akivel beszél, aki őt megszólította. Ez tetszik nekem ebben a történetben, ahogyan Isten küzd Mózesért. Nem mond le róla, nem cseréli le! Ilyen Isten ő. Nem akar lemondani rólunk.

Mózes... előbb halálraítélt zsidó kisfiú volt, azután váratlanul a fáraó unokája, majd halálra keresett gyilkos, végül egyszerű pásztorember. Eljött a pillanat, hogy most angyallá, szabadítótá avanszáljon. Percek alatt kell felnőnie a feladathoz.

A történet közepe mégiscsak ez: **ÉN VELED VAGYOK.** Ez a legszebb mondat. Ez nemcsak Mózesnek szól. Megtörténik, sikerülni fog, változás lesz, valósággá lesz a szabadság, mert én veled vagyok. Én benne vagyok ebben a történetben. Ez a legnagyobb, ami mondható, nem tudok ennél nagyobbat. Mert amikor Isten valamit ad, mindig adja önmagát is. Nem tud kevesebbet adni.

– De hát ki ez az ÉN?! – ezt igazán csak akkor fogjuk megtudni, amikor több kérdésünk már nem lesz, mert mindenikre választ kapunk. De nem itt.

– Az Vagyok, aki mindenhol jelen vagyok. Akinck a jelenlétében állsz. Akinck a jelenlétében élsz. Az vagyok, aki elől nincs hova menekülnöd. Az vagyok, aki által ki fogod hozni a népemet, az Izráelt Egyiptomból. Nincs benne semmi esetlegesség.

És ez ma is így van. Mert Ő benne lesz a történelemben, a te történetedben is születésedtől a halálodig. Ő a szabadság főrendezője. Egyszóval Ő maga a szabadság.

Mózes már nagyon sok mindent tudott, nyelveken is beszélt, de most meg kell tanulnia az engedelmesség, az alázat nyelvét, s vele együtt nekünk is tanulnunk kell a jézusi mondatot: legyen meg a Te akaratod...Nem is olyan könnyű lecke ez.

Nem az a kérdés, hogy szól-e Isten ma is, hanem hogy van-e ember, aki hallja őt ma is?! Lehet, hogy nem tetszik Isten akarata, az ő akarata, de ez után a beszélgetés után lesz Mózes igazán Mózessé, nyolcvan éves korában. Ne mondd, hogy már túl idős és erőtlen vagy. Az idős, erőtlen Mózeset küldi Isten a rendkívüli feladatra. Nyolcvan évet várt erre a pillanatra, hogy küldhesse. Istennek vannak időskori feladatai számodra. És terve van veled életed végéig. Pál így vigasztalta volna, és így vigasztal téged is: „Mindennek lesz erőd a Krisztusban, aki téged megerősít.”

Ne félj, nemcsak az Izráel hangja, de a te kiáltásod is felhat az égre. Csak legyen türelmed kivárni a választ, csak legyen bátorságod vállalni az utat akkor is, ha erőd feletlinek érzed. Csak legyen bizalmad Istenben, aki bízik benned, aki azt mondja ma neked: „Én veled vagyok!” Ámen.

Ehjah

Alapige: 2Mózes 3,13–4,17

Úgy állok most itt, mintha a csipkebokor előtt állnék, valahogy úgy, ahogy Mózes. Mert elképzelem, ahogy Mózes hallja ezeket a szavakat, szájában, fülében forgatja őket, de nem érti. Én sem értem, mit jelent egészen pontosan ez az üzenet, de azt tudom, hogy azért küldött engem Isten hozzátok, hogy megüzenje nektek: Vagyok, aki VAGYOK.

Isten az elé a kérdés elé van állítva, hogy mondja meg a nevét. És nem mondja meg. Illetve azt mondja: ez az én nevem – Vagyok. Csakhogy ez nem név. Talán önmeghatározás. Létige.

„VAGYOK.”

Nem kell tudnod a nevemet, Mózes, elég, ha tudod, hogy a Létező vagyok: az időtől függetlenül, mindörökké érvényesen, változatlanul – nem voltam, nem leszek, hanem *vagyok* változatlanul, visszavonhatatlanul. Az örök létező vagyok. Aki nem lett, hanem mindig van, volt, még a világ előtt, az idő előtt. És mindig vagyok, leszek a világ és az idők vége után. Örökké. A jelenlétemet adom neked.

Vagyok, akinck a jelenlétében állsz – mindenhol én VAGYOK. Kikerülhetetlen vagyok.

Vagyok, aki hív téged, vagyok, aki égek elolthatatlanul.

Erről a helyről küldelek téged: menj, fogd kézen az én népemet, az egyetlent, és vezesd hozzám, itt fogunk találkozni. Ezen a helyen fogjátok áldani az én nevemet. Itt fogjátok imádni az Istent – ez is jel számodra, számotokra.

Én itt várlak titeket!

Meg fog történni, nincs benne semmi esetleges, semmi kétséges, semmi bizonytalan.

Ne kérdezd, Mózes, ki vagyok! Nevem kimondhatatlan. A megnevezhetetlen vagyok. De abból, ami történni fog, megtudod, ki vagyok.

Vagyok, aki leszek. Leszek, aki voltam. Vagyok, aki voltam. Vagyok, aki VAGYOK.

Ez a mondat csak visszafele érthető meg! A kereszt irányából. Az evangéliumból.

Ha semmi sem marad, a Vagyok van! Mert ha lett volna idő, amikor ne létezett volna, akkor Ő nem volna Isten, és ha lenne idő, amikor nem lesz, akkor Ő ma sem lenne Isten. És hogyha semmi sem lesz, ha a *semmi* lesz, akkor is a Vagyok van.

A héber nyelv az egyetlen, amely fordított sorrendben ragozza az igéket és névmásokat. Nem: én, te, ő, hanem: ő, te, én. Az egyetlen nyelv, amely méltó arra, hogy Isten igéinek tekercsei megírassanak rajta. Nem *érmel* indul, hanem *Ővele*. Ő van az első helyen, nem én.

De van a héber nyelvben egy érdekes igealak is, ami egyszerre jelent múltat, jelent és jövőt, az örökkévalóságot: a VAGYOK – az EHJEH. Annyi, mint mindig élő, örökké élő Isten.

Folytatódik a baráti beszélgetés az örök Isten és Mózes között. Az egész találkozás-történetet próbatételnek nevezem. De nemcsak Isten teszi próbára Mózeset, hanem Mózes is az Urat, aki nagy türelemmel veszi sorba Mózes kifogásait.

Mózes, ezzel a lelkülettel nem lehet harcba indulni, nem lehet győzni! A szívedben kell megváltoznod, magadat kell előbb legyőznöd. Addig nincs esélyed a fáraóval szemben!

Mi van a kezében? – kérdi Isten, mintha Ő nem tudná...

Egyszerű a kérdés, szinte felháborító. Mózes mégis felel, noha egyértelmű: bot. Ki-nek *mi*. Isten kezében például Mózes sorsa van.

Mózes, dob a földre botodat! És ő ledobja. Nekem egy szó jut hirtelen eszembe erről a jelenetről: fegyverletétel. Üres kézzel, egyedül Istenével kell harcba indulnia. Még azt az egy szál botot is le kell tennie, üres kézzel kell legyőznie Egyiptomot.

Felszisszen Mózes, mert bot helyett kígyót lát. Amikor fogta, még bot volt, amikor leesett, már kígyóként ért földet. Megrémül Mózes. Erre nem számított. Menekül a kígyó Mózesától, menekül Mózes a kígyótól. De újabb parancsot kap: most nyújtsd ki a kezedet és fogd meg a farkát! Nem a bot farkát, hanem a kígyóét!

Meglepő módon Mózes engedelmeskedik, noha nem tudja, vajon kígyót fog-e, vagy botot? Visszaválozlik a kígyó bottá. Isten elárasztja Mózeset csodáival. Újabb próba következik. Nemcsak a Mózes gyógyulása lesz csoda, hanem a megbetegedése is. Csodálatos megbetegedés – ennek senki sem örülne –, és csodálatos gyógyulás. Mintha csak játszana Isten, pedig a lepra komoly dolog. De ideje sincs kétségbeesni Mózesnek, mert visszadugja kezét a keblébe és máris újra tiszta.

Jézus volt az, aki nem undorodott a leprától, annyira szerette a belpoklos embereket, hogy megérintette őket. Nem irtózott tőlük az, aki egyedül nem volt leprás.

Próbáltam megszámolni ebben a történetben Isten csodáit, de nem sikerült, mert nemcsak az el nem égő csipkebokor a csoda, hanem az is, hogy Isten megszólal, hogy ismeri Mózeset, tudja, honnan jön, és tudja azt, hogy kivé lesz ez a Mózes. És még nem ért véget a csodák sora.

Ez a lepra a második jel arra az esetre, ha nem hisznek majd Mózesnek az izraeliták. Elmondom előre, hogy a nép nem fog jeleket kérni, nem lesz szükség arra, hogy Mózes a küldetését vagy Isten hatalmát bizonygassa. Mindent értenek majd. Értik, hogy eljött az idő, a szabadítás. Megjött a felelet, az imádságoké. „A nép pedig hitt. Amikor meghallották, hogy az ÚR gondjaiba vette Izráel fiait, és hogy meglátta nyomorúságukat, meghajoltak, és leborultak.” (2Móz 4,31)

Elég, amit hallottak. Csak Mózesnek nem elég. A csodák nem a népnek kellenek, hanem Mózesnek. A nép hisz Mózesnek és bíz benne, Mózes pedig nem bíz Istenben. Ott áll a jelenlétében és még mindig hajthatatlan. Isten pedig egyre szomorúbb. Így nem engedheti Mózeset elindulni. Csak akkor indulhat Mózes, ha már hiszi a szabadítást. Nem hisznek majd – feltételezi Mózes, mert ő sem hisz.

Azt sem számoltam meg, hány kibúvót keres Mózes Isten küldésére. Számomra az is csoda, hogy Isten nem mond le Mózesről. Egyre elkeseredettebben veszi elő az újabb meg újabb csodákat. Csak akkor indulhat el Mózes, ha már hiszi a szabadulást, ha már egészen biztos abban, hogy bármit felel a nép és bármit mond a fáraó, szabadulás márpedig lesz!

Új csodát ígér az Úr: ha mégsem hisznek, önts vizet a szárazra és vérré válik... (vajon kinek a vérévé?) Folyik a vér azért, hogy higgyenek a hitetlenek. A kereszten is ezért folyt.

Ezért mondtam, hogy jól felbosszantott engem Mózes, ugyanis nem szégyell tovább szabadkozni, kifogásokat keresni. „Nehéz ajkú és nehéz nyelvű vagyok én.” Milyen sokan vannak, akik nem habognak és nem dadognak, küldj szépen beszélőt, Uram, én alkalmatlan vagyok.

Közben azon csodálkozom, milyen jól el tudta mondani Mózes azt a sok kifogást, milyen jól meg tudta fogalmazni az érveit, milyen jól megtalálta a szavakat... Most meg azt mondja, nehéz ajkú.

Gyönyörű választ kap erre Mózes, ami egyben ígéret is: semmi gond, hiszen én teremtettem szájat az embernek. Neked is én adtam szájat. S bele dadogást. És én a száddal leszek, megtanítalak arra, amit dadognod (azaz mondanod) kell. Mindent tudni fogsz. (Minden igehirdetés előtt ilyen ígéretre vágyom. Szeretném tudni, hogy Isten adja a szavakat és nem kell azokat keresnem.) Erőt kapsz, meg szót, Mózes, mindent Én végzek, neked csak engedned kell, hogy általad végezzem...

Csakhogymózes nem enged!

– Kérlek, Uram, csak küldd, akit küldeni akarsz – tehát: aki akarja, hogy küldd.

Erre aztán felgerjedt az Úr haragja Mózesre, de még haragjában sem cseréli le az ő Mózesét. Felháborítóan viselkedik, nagyon csökönyös, de Isten nemcsak azt tudja, hogy ki Mózes, hanem azt is, hogy kivé lehet, kivé lesz, mert Ő a történet kimenetele felől nézi az eseményeket, és úgy hallgatja Mózeszt. Érdekes módon most nem is dadog túlzottan, noha a Mindenható előtt áll. Jól megtalálja a szabadkozó szavakat, válogatott kifogásokat, és az esze is jól vág. De Isten elől és a küldetés alól nem tud kibújni. Meg kell tanulnunk, hogy egyetlenegy lehetséges válasz van Isten előtt és ez az *engedelmes-ség*.

Az utolsó szó Istené – és már nem tűr ellentmondást. A küldetést nem vonja vissza, nem adja át Áronnak. Mózes még nem tudja, hogy nemcsak egy diplomáciai beszélgetésről van szó, amit ha elvégzett, mehet dolgára, és nem tudja, hogy ez a küldetés több évtizedig fogja igénybe venni őt. Retteg egy képviselettől, egy beszélgetéstől a fáraóval, noha ennél milliárdszor nagyobbakat fog majd véghezvinni. Pontosabban: Isten viszi véghez általa. Jónás is megtanulta végül, hogy nem lehet Istennek nemet mondani. De nem is érdemes.

Mózes utolsó kifogására Isten egy utolsó ígérettel válaszol: szájat adok neked. De akkor is mész, Mózes! Áron fog beszélni, a te bátyád, de te fogod megmondani neki, mit üzenek a fáraónak. Tedd a szavaimat a szájába! Legyen úgy, mintha ő lenne a szád, te pedig az ő istene. Én nemcsak egy ember fölé, hanem az egész nép fölé helyezlek. Tőled függ egy egész népnek a sorsa, és a népnek Istennel való találkozása. Mert ő nem találkozott velem, neki nem jelentettem ki magam. Ez kiváltság. Áron nem élte át ezt a találkozást, nem beszélt az elő Istennel és neki nem adta az ő jelenlétét az Úr. Vedd a botod, Mózes, és menj! Mutasd meg Egyiptomnak a mindenható Istent!

Tudja már Isten és tudja Mózes is, hogy nincs mit tovább beszélni, és Mózes menni fog és Áron vele lesz, de akkor már szinte nem is lesz szükség Áronra, hiszen az Úr tesz

némává vagy süketté, látóvá vagy vakká. Mózes, a dadogót beszélővé. A fáraót süketé.

Ezután már biztatni sem kell Mózes, menni fog minden csapás előtt és után: beszélni a fáraóval. Miközben nagyon jól látja, hogy a fáraó süket.

A csipkebokor-láng kialszik. Mózes a botjával elindul szembe saját sorsával. Menynyi huzavonát megspórolhatnánk, ha azonnal engednénk Istennek! Talán éveket nyerünk. De mindenfelét kitalálunk, csak hogy ne kelljen engedelmeskedni!

Egy egész nép sorsa függ Mózes engedelmességétől. A csipkebokorból szóló Isten, Ábrahám, Izsák, Jákób és Mózes Istene szól ma is. Nem csipkebokorból. De ma is ég a vágytól, hogy megszabadítson. A történelem keresztjéről, a számkivettetésből szól ma Krisztus. Mindig az övéihez küld, mert rabok az Isten fiai. Saját maguknak rabjai. Szenvedélyeknek, bűnöknek, tévedéseknek foglyai.

Ne válaszd a könnyebb utat, nemcsak magadért méysz. Egy sereg szenvedő vár rád. Benned várja Isten érkezését.

Bottal kell menni a harcba, egyetlen szál bottal, hogy nyilvánvalóvá legyen: nem seregekkel szabadít ki Isten, hanem csodáival. Nem ez a bot lesz erősebb Egyiptom seregeinél. Az Ő jelenléte a garancia a győzelemre. Az Ő hatalma győzi le ellenségeinket, már csak azért is, mert a mi ellenségeink láthatatlanok.

És ha majd megszabadultok, ha megtörtént, akkor megtudjátok, ki VAGYOK. Az Ámen.

Meglátjátok

Alapige: 2Mózes 6,1–13

Bibliaalvasás: 2Mózes 4,27–5,23

Mózes elmondja Áronnak mindazt, amit mondott az Úr, minden csodát és minden szót. (Amit ő felelt, a szabadkozásokat valószínűleg elhallgatta.) Elmondja, hogy mostantól én, Mózes Isten nagykövete vagyok, te pedig, Áron az én szóvivőm leszel. Nem olvasunk arról, hogy Áronnak bármi ellentmondása lett volna...

Azután Gósenben is elmondják a népnek, hogy örömhírt hoznak a pusztából: meglátogatta az Úr Izráel fiait és meglátta nyomorúságukat. Megismételték a jeleket – és látott a nép és hitt.

Örvendtek. Sírtak. Kacagtak. Egyszerre megéreztek, hogy ott van Isten köztük – és akkor Isten jelenlétében meghajoltak és térdre borultak. Szívükből kicsordult a hála és tisztelet a láthatatlan Isten iránt. Nem hiába imádkoztak tehát!

Nincs egyetlenegy kárba vesztett imádság sem. Én nem tudom, te miért könyörögtél, de ma is azt mondom, ha sokat is vártál a feleletre, hogy nem imádkoztál hiába.

A következő lépés az, hogy Mózesnek a fáraó elé kell állnia. Most sokkal bátrabb. Érti Isten erejét magában, szavaiban. Mégiscsak csodálatos Isten szavait szólni. (Nem elhíhetitek.)

„Bocsásd el az én népemet, hogy ünnepeljenek a sivatagban!” – ezt üzeni Izráel Istene.

Ha nem bocsátod el pár napra, majd elbocsátod örökre. Ha nem bocsátod el jókedvedben, majd elbocsátod kínodban! Valójában ez nem kérés, ez parancs.

A fáraó a fejét rázza: hogy képzelték?! Kicsoda az Úr, az Izráel Istene? Nem ismerem az Urat és Izráelt nem bocsátom el – üzen vissza a fáraó.

De kicsoda a fáraó, és kinek képzelet magát, netalán istennek?! Hogy mer szembe szállni velem? – kérdez vissza az Úr. Megkeményítem a fáraó szívét, hogy nehogya-laki azt higgye, a fáraó szava számít, és hogy mindenki előtt kiderüljön: a fáraó nem

isten, hogy Isten csak egy van, és az egyedüli Isten én VAGYOK. Hogy ez félreismerhetetlenül és évezredekbe kiáltó módon derüljön ki, Isten nem akarja első próbálkozásra kiszabadítani népét. Az egyiptomiak nehezen tanulnak, és komoly lecke ez... A fáraó tehát nem engedi első szóra Izráelt. Miért is engedné? Egyiptom szempontjából fontos erő ez a szolganép. Túl nagy veszteséget jelentene Izráel elbocsátása.

Nem titokban fog Izráel megszabadulni. Ez a szabadítás hatalmas lesz és emlékezetes mindenki előtt – átírja a világtörténelmet. Nem fog Izráel csak úgy egyszerűen kiséltáni Egyiptomból. Azért fognak nagy dolgok történni, hogy legyen mire emlékezni, hogy legyen mire azt mondani: csodálatos az Isten!

Ezért kell a fáraónak ellenszegülnie. Mózes és Áron tudják, hogy most hiába mennek, hiába kérlelik a fáraót. De menniük kell. Nézniük kell, hogyan szalad önként saját vesztébe. Önként végzi ki magát, hiszen Mózesék előre megmondják neki a feltételeket: „Így szól az Úr: Izráel az én elsőszülött fiam. Azért azt mondom neked, hogy bocsásd el az én fiamat, hadd szolgáljon nekem! Ha te vonakodsz elbocsátani, akkor én megölöm a te elsőszülött fiadat.” (2Móz 4,22–23) Elég világosan üzen Isten. Elsőszülöttet elsőszülöttért. A fiadat a fiamért, Izráélért.

A fenyíték nem hatja meg a fáraót (semmi jel arra, hogy félnie kellene két együgyű, mezítlábas hébertől). Válasza tehát kemény és határozott: Nem ünnepeltek, semmi szórakozás! Dolgozzatok! Lusták vagytok! Menjetek, folytassátok a kényszermunkát!

Tudja Mózes, hogy Istennel nem lehet vitázni, és azt is tudja, hogy ezt hamarosan a fáraó is megtanulja. Remegve fogja megismerni az Úr hatalmát, de nemcsak hatalmát, hanem haragját is, amely ugyancsak hatalmas. Csakhogy későn...

Azonban most még Mózes sem sejti, mi fog következni. Isten neki csak a következő lépést mondja meg, csak a következő mondatot, üzenetet.

Istenhez nem méltó a kisszerűség. Hatalmas a nyomor, amiből ki fogja hozni népét, tehát hatalmas lesz a szabadítás is. Egyelőre a robot még keservesebb lesz. Eddig a héber szolgák kaptak szalmát a téglavetéshez, ezután azt sem kapnak, miközben ugyanannyi a napi norma, minden nap végén ugyanannyit kérnek számon. Hát ez szabadulás?! Persze Mózes a hibás. Őt támadják a helyzetért. Neki meg ismét elmegy a kedve az egésztől. Vádat is kap. Még hogy meg akarja öletni őket! Eddig szabadító volt, most gyilkost csinálnak belőle...

Miért is küldtél engem ide, Uram? – kérdezi. Hiszen azóta romlott el a helyzet, csudarul bánnak azóta a néppel. Megmenteni pedig nem mentetted meg népedet! Miért nem viszed végbe a szabadítást, ha már elhatároztad?!

Egy egész népért hordozza a felelősséget Mózes. Érthető aggodalma. De a szabadulás, az ígélet miatti felelősséget az Úr hordozza. Érthetetlen Mózes hitetlensége.

A jövőt nem látjuk. Ez nem baj. Istent nem ismerjük eléggé. Ez viszont baj!

Ekkor így szól a történet közepébe lépő Isten: „Most látod meg, hogy mit cselekszem!” Ebből majd megérted, miért kell még rövid ideig szenvednetek – de mi ez a pár nap többszáz év után! Tudod, Mózes, Egyiptom pogány népe meg kell ismerje az Urat, a kizárólagos Istent. Sőt Izráel sem tudja, ki az ő Istene valójában. Hallatlan dolgokat készítek nekik, hogy megtudják: ki az a VAGYOK, AKI VAGYOK. Átéltői lesztek a csodáknak – s ha majd átértétek, megértitek, miért cselekedtem így. Addig csak engedelmeskedjete.

Életünkhöz hozzátartozik a türelem is. Istent nem lehet sürgetni. A szabadítás forgatókönyve kész van. Nem jó sietetni az eseményeket. De most aztán meglátod tényleg, merj hinni, mert amit Isten ígért, az meglesz! Még akkor is, ha nehéz összeegyeztetni a szenvedést a megváltással...

Ti csak nézzétek, hogyan lesz szolgaságból szabadulás... És majd ne azon csodálkozzatok, hogy megszabadultok, se a csodákon, amik által szabadultok. Ne amiatt döbbenjétek meg, amiket láttok, hogy hagyja magát átszögezni, se amiatt, hogy él. Hanem amiatt, hogy **ennyire szeret!** Ez nagyobb csoda minden csodánál.

Mózes ismét útnak indul. Megerősödik, miközben még nyomatékosabban érzi a feladat súlyát. Kezd körvonalazódni előtte az isteni terv. Megértette, hogy az ő feladata odaállni, csakazértis a szabadításról beszélni, miközben minden látszat azt támasztja alá, hogy itt a fáraó az úr, és még mindig utópia a szabad Izráel. Minden jel erre utal, minden Mózes ellen beszél.

„Az Úr mondja” – ez Mózes minden mentsége. Ha én mondanám, az egészen más. De Isten mondja. És a nép nem hallgat Mózesre a kishitűség és a szenvedés miatt.

Hogy a fáraó nem hallgat az Úr szavaira, egészen érthető, hiszen saját népe sem hallgat Istenre! – Saját néped sem hallgat rád, Uram! – mondja Mózes. „Hiszen Izráel fiai sem hallgattak rám, hogyan hallgatna rám a fáraó?!” (12. v.)

Igen, tudom. A fáraó nem fog hallgatni rád és rám. De én **mégis** küldelek, ismét mondom: Menj, és mondd meg a fáraónak, Egyiptom királyának, hogy bocsássa el Izráel fiait országából. (11. v.)

Ez az én üzenetem: Én vagyok az Úr! (8. v.) Amit bekövetkezni látsz majd, azokat én cselekszem. Nem a véletlen műve, nem a természet szeszélye, hanem az én tervem, így szól Izráel Istene! – Ezért kell neked, Mózes, elmenned újra meg újra a fáraóhoz. Ezeket az utakat nem lehet megspórolni! Kislelkű ez a nép, tudom. Lelküket a kisebbségi lét, az ostorcsapások, a bot, a munka, az izzadság és az éhezés is kisebbsíti. Ezért döntöttem úgy, hogy én nagylelkű leszek: minél inkább szenvednek, én annál inkább kegyelmezek. Te azért légy erős és bízzál, hogy **meg tudlak váltani**, „kinyújtott karral és nagy ítéletekkel” Népemmé fogadlak újra titeket és Istenetekké leszek. (Micsoda isteni gyöngédség: ti pedig fogadjatok engem Istenetekké!) Bízzál, Mózes, mert kishitűen ne lehet nagy dolgokat véghezvinni. Nőj fel a feladathoz!

Akkor tudod meg, Mózes, mit jelent a kenyér, ha már ismered az éhség gyötrését. Akkor tudod az értékét egy falat kenyérnek, ha már két napja éhezel. Ha ez a nép jól lenne lakva, nem kérnének a szabadításomból. Talán ezért kell olyan sokat szorongatgatniuk. Akkor igazi a szabadítás, ha igazi a nyomor. Ha nem szenvednének, nem is epednének Kánaán után, noha Kánaán eped utánuk! Tejfel és mézzel várja őket...

Eredj, Mózes! Most már eleget tudsz. Mondd el a fáraónak, amit üzentem! A többi bíz rád. Nem kell attól tartanod, hogy neked kell megszabadítanod ezt a népet. Csak menj elöl, hogy legyen kit követniük.

Gyönyörű ígéretet adok a szabadítás mellé: „Népemmé fogadlak titeket, és a ti Istenetek leszek, és megtudjátok, hogy én, az Úr vagyok a ti Istenetek, aki megszabadítalak benneteket az egyiptomi kényszermunkától. Azután beviszlek benneteket arra a földre, amelyre nézve megesküdtem, hogy Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak adom azt. Azért nektek fogom adni örökségül. Én vagyok az Úr.” (2Móz 6,7–8)

A szabadítás kész van. Merd végigélni! Ámen.

Prédikáció a nemzetközi homiletikai irodalomból

Jürg Birnstiel

Az Úr az én Pásztorom

Hívó, idős ember temetésére

Alapige: Zsoltárok 23,1–6

Imádság

Urunk, Istenünk! Te mérted ki életünk határait, kijelölted annak kezdetét és végét. Te vagy az ég és föld teremtetője. Köszönjük neked, hogy elköltözött Testvérünk a te Fiadba, Jézus Krisztusba vetett hitben távozhatót el a minden élők útján. Hálások vagyunk Urunk, hogy a te kezedben tudhatjuk őt most is. Köszönjük, hogy örök életet ajándékoztál neki. Áldunk azért, hogy ez lehet a vigasztalásunk. Ámen.

Bevezetés

a) testvérünk temetésére gyülekezetünk össze, aki eltávozott közülünk. Magas életkort ért meg, ebben az évben lett volna ..... éves. Tőle búcsúzunk.

Gondolkozzunk el azon, mi alakította és formálta őt mozgalmas életében. Testvérünk inkább tartózkodó volt azokkal a dolgokkal kapcsolatban, amelyek mélyen, a szívében foglalkoztatták. Soha nem beszélt a hitről hangzatos szavakkal.

b) De szilárd alapot nyert a Jézus Krisztusba vetett hitben. Ez töltötte meg reménységgel, és ennek nyomán folytatott céltudatos keresztyén életet.

c) Súlyosan megterhelték a betegségével és idős korával kapcsolatos megpróbáltatások. Nehezen viselte az özvegyiséggel járó terheket is. Nem volt könnyű végigjárnia a szenvedések útját. Vágyott már elmenni a minden élők útján. – És Isten kegyelmes volt hozzá. Megvalósulhatott kívánsága, miközben tudta: hová megy, hová érkezik.

d) Meggyőződéssel és bizonyossággal vallotta: az Úr az én Pásztorom. Ismerte Pásztorát, akiben oly sok éve bízott. Ez a zsoltár, amelyből idéztük ezt az igeverset, újra és újra bátorította és vigasztalta őt, különösen a nehéz órákban.

Vizsgáljuk meg közösen a 23. zsoltárt, amely olyan fontos volt neki. Két gondolatot kívánok hangsúlyozni ennek alapján.

1. Az én Pásztorom nem hagy egyedül

a) Elköltözött testvérünk ismerte a Pásztort. Mély meggyőződéssel vallotta: az Úr, Izráel Istene az én Pásztorom. Ez a Pásztor vezette egész életében. Friss vizekhez vezetett és megörvendeztette a lelkét.

b) Mindig mélyen megérint, mikor magas életkort megélt emberek vallják élő hittel és meggyőződéssel ezeket az ígéket, akiknek nehéz próbatételekkel és viszontagságokkal kellett megbirkózniuk. Akik súlyos megpróbáltatásokat elszenvedve is megvallják:

Ha a halál árnyéka völgyében járok is, nem félek semmi bajtól, mert te velem vagy: vessződ és botod megvigasztal engem (4. v.) – azok bizonyosan megtapasztalták ennek a drága Pásztornak a jelenlétét, hatalmát és segítségét.

c) Testvérünk milyen gyakran olvashatta ezt a zsoltárt nehéz óráiban? Jóllehet nem mindig jöttek könnyen ajkára ezek az ígék, de mindig újra megtapasztalhatta életében

ennek a zsoltárnak a valóságát. Tudta, kiben bízok, ismerte Pásztorát. Hűségesen vezette és kísérté életét Jézus Krisztus, akiben bízott. Urunk jelentette ki magáról:

Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem. (Jn 10,14)

d) Juhairól pedig ezt mondta Jézus:

Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Én örök életet adok nekik, és nem vesznek el soha, mert senki sem ragadhatja ki őket az én kezemből. (Jn 10,27 sk.)

Ezt a Pásztort ismerte testvérünk. Hallotta a hangját. Tudta, hogy benne van elrejtve minden ínségében és minden örömeiben.

2. Az én Pásztorom célba juttat

a) Nagy jelentőségű volt neki az a bizonyosság is, hogy: az én Pásztorom célba juttat.

Bizony, jóságod és szereteted kísér életem minden napján, és az ÚR házában lakom egész életemben.

b) Az Isten házában való megnyugvás vágya volt testvérünk utolsó kívánsága. Bizonyos volt abban, hogy nem a földön van élete utolsó állomása. Tudta, hogy ennél sokkal nagyobb világ áll előttünk. Olyan, amelyben már nem lesz szenvedés, ínség, láрма. Ahogy Isten Igéjében olvassuk:

És letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az első elmúltak. (Jel 21,4)

c) Az Úr házában minden baj véget ér. Itt a földön vágyakozunk ebbe a hajlékba vagy ebbe a városba, ahogy a Zsidókhoz írt levélben áll:

Mert nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük. (Zsid 13,14)

Elköltözött testvérünknek ez volt a reménysége, mivel Jézusban hitt, aki azt mondta:

Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam. (Jn 14,6)

d) Jézus, a Pásztor által érkezünk meg az atyai házba. Aki Jézusban hisz, az ezzel a bizonyossággal élhet és halhat.

e) Van-e mindnyájunknak ilyen bizonyossága, mint amilyen elköltözött testvérünknek volt? Ismerjük-e valamennyien Jézus Krisztust, a jó Pásztort, aki ezt mondta magáról:

Én vagyok az ajtó: ha valaki rajtam át megy be, megtartatik, az bejár és kijár, és legelőre talál. (Jn 10,9)

Befejezés

a) Elköltözött testvérünk befejezte földi életét. Megvigasztalódhatunk abban a tudatban, hogy Pásztorában, Jézus Krisztusban bízott. Tudta, hogy halála nem az utolsó állomás, mert az örök élet, amivel Isten megajándékozta, erősebb, mint a halál. Ezért mondja Jézus:

Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem, ha meghal is, él. (Jn 11,25)

b) Ez a mi vigasztalásunk: testvérünk él, akkor is, ha meghalt. És mindnyájan, akik osztozunk ebben a hitben, ismét látni fogjuk őt az örökkévalóságban a teremő Istennél. Ámen.

(Jürg Birnstiel: *Temetési prédikációk*. Fordította: dr. Pótor Imre, Vásárosnamény, Magyarország)

A Genezáret partján

(Lelkigondozói rovat lelkipásztorok részére)

Gyököcssy Endre

III.

Kérdés – vagy kísértés?*

Kivel ne történt volna meg iskolás korában, hogy a kedves és szeretett tantárgyak mellett akadt olyan is, amelynek csak a gondolatára is kiverte a verejték? Különösen akkor, ha valahol elvesztettük a megértés fonalát – például matematikaórán vagy a kémiában, és a tanár csak mondta, mondta a magáét, írt a táblára, magától értetődőnek tartotta, hogy azt nekünk értenünk kellene; de számunkra kínaiul volt az is, amit mondott, az is, amit a táblára írt.

Ki ne emlékeznék azokra a kínos órákra, amikor valami egyenlet vagy bonyolult képlet fölé görnyedtünk, mert dolgoztatás volt, s mi bénán és valami belső pánik-érzéssel szorongattuk, melengettük a tollat a kezünkben, de azt sem tudtuk, hogyan kezdjünk hozzá – mert egyszerűen nem tudtunk mit kezdeni a feladattal, a kérdéssel!

Én olykor még álmodok is ezekkel az órákkal, és nagyon örülök, amikor fölébredhetek ilyen álomból.

Nos, aki Isten iskolájába kerül, aki valamiképpen Isten dolgaival kezd foglalkozni, kezdi tanulmányozni az Igét, talán egy hitmélyítő közösségbe jár rendszeresen, szembekerülhet kérdésekkel, problémákkal – hogy az iskolai hasonlatnál maradjak: leckékkel, feladatokkal –, amelyek megértése, sőt megélése örömmel tölti el. Úgy érzi, ezek által értékesebb ember, több lett, mert szellemi-lelki értékekkel gazdagodott, amelyekkel jobban, emberebbül tudja élni az életét: s így közelebb kerülhet Jézushoz.

Milyen hallatlan öröm, ha valaki nyelvet tanul, aztán külföldre kerülve meg tudja értetni magát! Nos, ilyen győzelmes öröm, ha valaki az Ige nyelvét tanulja, amellyel eligazodik egy másik dimenzióban, egy magasabb síkon.

Azonban Isten iskolájában találkozhatunk olyan „tantárggyal”, amellyel eleinte örömmel foglalkozunk, amely felett örömmel és szívesen gondolkodunk, meditálunk – de egyszer csak valahol, valahogy elakadunk.

Lelkigondozói gyakorlatomban gyakran szembekerülök ilyen kérésekkel, amelyeket gyöngyöző homlokú, lelkiileg és szinte már testileg is bajba jutott emberek tártak elé, hogy ha tudok, segítsek rajtuk!

- Megtértem-e vagy sem?
- Kiválasztott vagyok-e vagy sem?
- Elkövettem-e a Szentlélek elleni bűnt?
- Ha Isten jó, honnan van a rossz a világban?
- Hogyan tudhatnám meg biztosan, hogy van-e örök élet?
- Felelős vagyok-e ezért és ezért?

Lehet, hogy tanulságos lenne, ha választ keresnék ezekre a kérdésekre, de ennek a fejezetnek nem ez a célja. Az egyes kérdésekre szóló felelet helyett egy sokkal fontosabb igazságra szeretnék rámutatni: hogy *egy kérdés lassan-lassan átváltozhat kísértéssé.*

---

* Gyököcssy Endre: *Isten iskolája*. Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest.

Olvassuk a Bibliát, hallgatunk egy igehirdetést, beszélgetünk egy testvérrel vagy kezünkbe kerül egy könyv – és szembetalálkozunk egy problémával, egy kérdéssel. Mi pedig a szokásos boldog lendülettel nekivetjük magunkat a válaszkeresésnek. Gondolkodunk rajta, elmélkedünk, talán még irodalmat is olvasunk hozzá, jártasabb, hívőbb embereket kérdezzetünk a felmerült kérdéssel kapcsolatban. Vagy éppen közösségről közösségre járunk, hogy talán itt vagy ott kielégítőbb feleletet kapjunk rá. Ám egyszer csak azt vesszük észre, hogy már nem mi foglalkozunk a kérdéssel, hanem a kérdés foglalkozik velünk! Hatalmába kerített, fölibénk kerekedett, s akár akarjuk, akár nem, újra és újra elborít bennünket – szinte foglyává váltunk. Beleszövődik a munkánkba, a pihenésünkbe, az éjszakáinkba és lassan-lassan észre kell vennünk, hogy napi életünk ritmusa megváltozott, lassúbb, zavartabb, kuszább lett. Mindent kedvetlenül csinálunk. Szórakozottakká, depresszívakké, szomorúakká váltunk.

Már egyáltalában nem okoz örömet a kérdéssel való foglalkozás, és mégis szüntelen az motoszkál bennünk. Ráadásul valamiképpen kényszeresen, mint egy elakadt rossz lemez, mindig ugyanoda lök vissza bennünket: arra a gondolatsorra, a kérdésre, problémára, de nem jutunk tovább semmivel.

Egy példát mondok: valakit megtérése után megragadott a keresztyén ember felelőségének a gondolata. Örömmel, boldogsággal töltötte el. Ő felelős! Embertársaiért is. Milyen szentséges-szent gondolat. Micsoda érték a samaritánusi szolgálat: megállni ott, ahol más tovább megy. Segíteni azon, akitől mindenki elfordul. Helytállni ott, ahonnan más elsiet.

Azonban – és szinte megfoghatatlan a fordulat – egyszer csak fölibe kerekedett a kérdés, mégpedig úgy, hogy a kérdésből kísértés lett, azaz: ellenség!

Például nyitva találja egy körüti nagy lámpaoszlop szerelő ajtócskáját. Odamegy. Néhány vezetékfélét lát benne. Azonnal szól a rendőrnek. Az megnyugtatta, hogy intézkedni fog. Másnap ugyanúgy találja. Más rendőrt lát, szól annak is. Ír a hatóságnak. Többfélének is. Napok telnek el. Semmi sem történik. Képtelen aludni, dolgozni és szinte már élni, mert úgy érzi, miatta fog meghalni egy gyermek, aki majd benyúl a magasfeszültségű drótok közé. Ismerősei, hívó barátai megnyugtadják. Egy napig vagy egy-egy órára megnyugszik, de aztán ismét előről kezdődik az egész. S csak hasonló más kérdés tudja elterelni gondolatát. Meglát az egyik erkélyen egy virágcserepet, s arra gondol, hogy azt le fogja fűjni a szél, valakinek a fejére esik és ő a felelős érte. Felmegy, szól, kinevetik vagy leveszik onnan a cserepet – de ez csak azt jelenti, hogy másnap ismét nem tud aludni, mert nem egészen biztos, hogy munkahelyén nem hagyták-e véletlenül bekapcsolva a rezsót; talán csak akkor nyugszik meg kissé, miután felhívta a tűzrendészeket, hogy nézzenek utána.

Íme, mi lett az emberekért érzett keresztyén felelősségérzetből: egyre több ember bosszúsága, ennek a szegénynek pedig teljesen összezavarodott az élete a depresszió és a kényszerneurózis között.

Mondhatnék még néhány példát, de azt hiszem, felesleges. Talán ezzel az eggyel is éreztetni tudtam, miként válhat át egy feladat, kérdés kísértéssé. Hogyan válhat egy örömet adó, boldogan végiggondolható probléma ellenséggé. S noha ezek a jelenségek olykor szépen beiktathatók a neurózisok és pszichózisok, az ideg- és lelki betegségek osztályaiba, de ezek az ismert latin kifejezések is csak szavak. Legtöbbször, vagy tulajdonképpen soha nem lehet valami konkrét testi vagy akár agybéli elváltozást fölfedezni. Csak éppen az illető tönkremegy tőle. Előbb lelkileg, aztán testileg, végül szellemileg. Egész lénye belereccsen.

Isten iskolájában tanuló, kérdésekkel, problémákkal birkózó testvéreim, vigyázat! Az Ős és örök Ellenség olykor ilyen formában jelentkezik. Egy kérdést, egy nagyon jó,

vagy izgalmas, vagy örömet adó kérdést használhat és használ is fel olykor, hogy azzal kísértessen, mégpedig úgy, hogy már nem én teszem fel a kérdést, hogy eljussak az igazságra – s következésképpen szabadságra, mert az igazság szabadít –, hanem a kérdés uralkodik el rajtunk, azaz a kérdésben az ellenség: és nem szabaddá tesz, hanem rabbá.

Ezt a jelenséget máson hamar észleljük, magunkon nehezebben. Mi a tennivaló, hogy meggyógyulhasson belőle az, aki észleli magán, hogy már nem kérdései vannak, hanem ő maga lett kérdéssé, egész lénye problematikussá? Van-e terápia? Van!

Az első és a legfontosabb, szinte elsősegélyszerű: *egészségesen tevékeny élet*. Minden maradék lelki energiával ki kell törni a spekulatív életformából a tevékeny, a cselekvő életformába. Ha például az a kérdés gyötör, hogy valóban megtért ember vagy-e – hagyd a töprengést, és élj, cselekedj úgy, mint a megtért ember.

Ne az legyen a problémád, hogy van-e örök élet vagy nincs – hagyd abba a spekulálást, mert megbetegszel; de élj úgy, mintha holnap már meg kellene halnod, és számot kellene adnod a földi életedről. Tevékeny, szolgáló, emberekhez egészségesen kapcsolódó, egészséges életet élj!

Ezenkívül vegyük komolyan azt az Igét, amit Pál apostol Szeretet-himnuszában olvashatunk:

Mert töredékes az ismeretünk és töredékes a prófétálásunk. Amikor pedig eljön a tökéletes, eltöröltetik a töredékes.

Amikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy éreztem, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek; amikor pedig férfvá lettem, elhagytam a gyermeki dolgokat.

Mert most tükrök által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten. (1Kor 13,9–12)

Tudomásul kell vennünk, hogy vannak kérdések, amelyek most még meghaladják az értelmünket, mint például egy hétéves gyermekét az atomfizika.

Higgyük, hihetjük, hogy a kérdéseket eltehetjük hetekre, hónapokra, évekre. S lehet, hogy egyszer még ebben az életben, talán egészen váratlanul – feleletet kapunk rá. Sok ilyen talonba tett kérdésre kaptam én is már feleletet – tíz-húsz év után.

Ha annak idején nem tettem volna talonba, talán ma az örültek házában lennék. Nem szégyen ez!

Heisenberg, a nagy tudós a Magyar Tudományos Akadémián előadást tartott, s utána kérdéseket tettek fel neki az atom elemi részecskéiről. Ő így válaszolt: „Az elemi részecskékről egyelőre annyit tudunk, hogy nem elemiek, és hogy nem részecskék. De idővel bizonyára többet fogunk tudni róluk.” A kvantummechanika egyik megalapítója, az atomfizika talán legkomolyabb tudósa nem szégyellte, hogy egyelőre csak eddig terjedt a tudománya!

S azt is tudomásul kell vennünk, hogy lesznek kérdések, amelyekre végső választ csak a másik dimenzióban kapunk, amikor „színről színre láthatunk” – és tapasztalhatunk.

Ehhez alázat kell, és éppen az alázat hiányát használja fel az Ellenség. Azt súgja: fejtsd meg, addig nem mehetsz tovább, addig nem kezdhetsz máshoz, míg erre és erre az égető, kínzó kérdésre, kérdésedre már most és minél hamarabb egészen kielégítő és minden tekintetben végső választ nem kapsz!

Bizony, be kell ismernünk: kevés bennünk az alázat! Mi azonnal, már most és mindent tudni szeretnénk. Azonnal és most minden a mi dolgunk, felelősségünk. Az is, ami talán évek vagy évtizedek harca – testi-lelki-szellemi érése – után, Isten kegyelme sze-

rint csak jóval későbbre van számunkra „beütemezve” – mert akkor értjük meg, fogjuk fel. Akkor leszünk képesek felhasználni Isten kegyelmét egészen az Ő akarata szerint.

Ha életünkben valóban Isten akaratát keressük és azt tartjuk a legfontosabbnak, nem pedig holmi kérdések megoldását – az Ő akarata, kegyelme megnyugvást, szabadulást ad, mert az „Ő akarata a mi békénk” *

Az írnok

Az alábbi eset 1896-ban történt Geszten. Tisza István új írnokot nevezett ki a geszti gazdaságába. Az „úrfi”, mint az írnokot szokás nevezni, csak a késő esti órákban érkezett meg, s már aznap nem tudott jelentkezni. Ezért elhatározta, hogy csak a reggeli órákban jelentkezik, mert hallotta, hogy a nagyságos úr jókor kel. Az úrfi tehát már jókor reggel felment a kastélyba, keresett valakit a személyes alkalmazottak közül, aki bejelentse.

Tanácstalanul ténfergett a folyosón. Egyszer arra rezzen fel töprengéséből, hogy nyílik egy közeli ajtó és egy pápaszemes, kopott ruhás, borostásarcú ember közeledik feléje. Az úrfi első pillanatra látta, hogy ez nem az ő embere, ilyen embert ő nem kérhet meg, hogy jelentse be. Lassú léptekkel elsétált előbbi helyéről. De a pápaszemes oda-ment hozzá.

– Kérem, mit akar?

Az úrfi elhárító mozdulatot tett, rangján alulinak tartotta a feleletet.

– De barátom, mégis szeretném tudni, mit akar.

– Ugyan, maga csak menjen a dolgára, ne molesztáljon.

– De mégis, barátom, igazán nagyon szeretném tudni, mi járatban van – szólt az idegenhez makacsul és nagyon szelíden, mert én vagyok Tisza István.

Az úrfi majdnem orra bukva dadogta, hétrét görnyedve:

– Cs... cs... cs... Cseh Sándor írnok alázatosan jelentem, hogy nagyságos uram gazdaságába szolgálattételre bevonultam.

Cseh Sándor Tiszáéknál harminc évet szolgált mint gazdatiszt, ott megtanulta, hogy ne külső után ítéljen.

---

* Dante: *Isteni színjáték*.

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés

Szabados József
Kolozspata

A kétféle láng

Alapige: 2Péter 1,19

Őseink az otthont tűzhelynek nevezték. Házasság előtt háztűznézőbe mentek. Valóban ott az otthon, ahol melegség, világosság, vagyis tűz van! Lelkileg is ott az otthon, ahol a szeretet melege, egymásért élő, egymást szolgáló szívek tűzének lángja melegíti az otthont.

Igénk rámutat arra a két lángra, amely lehetségessé és boldoggá teszi a házastársak életét.

Az első láng az Isten beszédének lángja: itt prófétai beszédnek nevezi a Szentírás. Ez a láng jelenti Isten jelenlétét a házassági életben. Ahol Isten, ott szükség nincsen – mondja a házi áldás. Ezt a lángot legtöbbször a templomból, Isten meghallgatásával visszük haza az otthonunkba, vagy odahaza bibliaolvasás-imádkozás által gyűjthetjük meg. Ez a láng, a maga melegével, azt hirdeti, hogy Isten szereti a házastársakat s megáldja őket. Áldásával könyörül rajtuk, s megbocsátja bűneiket. Ez a láng mutatja s megvilágítja a tiszta életutat: Fedd, ha letérünk erről az útról, és felemel, ha elfáradunk és elesünk ezen az úton, vigasztal, ha bánat ér az úton, biztat és erőt ad, ha elfáradunk vagy elcsüggedünk ezen az úton. Ez a láng gyógyít, ez a láng őriz és véd, mert ez a láng Isten szeretetének lángja. Isten szívéből fakad s örökké melegít. Ne hagyjátok, hogy ez a láng kialudjék a ti otthonotokban és sötétség boruljon reátok!

Az otthon másik lángja az élet lángja. Ez a láng a ti szívetekből fakad, mint egy hajnalcsillag. Ez a láng a szeretet lángja. A szeretet pedig sohasem önszeretet, hanem az élettársam szeretete. Nyilvánvalóvá pedig akkor lesz, amikor védem az én társam, szolgálok neki. A szeretet mindig önfeláldozó szeretet. Ha azt akarjátok, hogy boldogok legyetek: gyűjtsátok meg az Élet, a szeretet lángját s áldozzátok fel életeteket egymásért, égjetek el egymásért. Életet emésztő ez a láng, de a boldog házaseletnek mégsincs más lángja, mert öröm szolgálni, öröm a másikért élni, öröm szeretetben együtt lenni.

Két láng teszi boldoggá a házaseletet: az Ige lángja és az Élet lángja, vagyis Isten jelenlétének a lángja és a szeretet lángja.

E két láng közül ingadozóbb az önfeláldozó szeretet lángja, mivel ez a mi bűnös szívünkől fakad. A szeretetünk lángja olyan, mint a gyertyaláng: sokszor pislákol s egy szél könnyen kiolthatja. De örömmel tesztek bizonyosságot elöttetek, hogy a házaselet lángját mindig meg lehet gyújtani az Ige lángjával. Vigyázzatok tehát, hogy az Ige lángja, Isten jelenlétének a lángja erősen égjen a ti otthonotokban, s akkor biztosan égni fog az élet lángja is mostantól fogva a sírig, sőt azon túl is az örökkévalóságig. Ebben segítsen Isten benneteket. Ámen.

Hálaadó istentisztelet

Szász Attila

Körtvélyfája

Akiknek szívében otthon van Jézus

Alapige: Márk 2,1

Bibliaalvasás: Zsoltárok 84

Hálaadó istentiszteleten vagyunk együtt abból az alkalomból, hogy 2008–2009-ben a mezőkerdi lelki gyökerekkel rendelkező Bodor testvérek mély istenhitből és e templom iránt érzett erős lelki kötődésükből eredően nem kevés áldozatvállalással kívülből megjavították Mezőkered romos állapotban lévő református templomát. Együtt vagyunk a hálaadás lelkületével, hogy Istennek köszönjük meg e templomot megjavító testvéreink igazi jócselekedetben megnyilvánuló hitét, áldott gyümölcsöket termő, Isten iránti szeretetét. Utoljára 2010. április 11-én voltunk együtt e helyen felemelő templomszentelési ünnepségen. Akárcsak akkor, most is Isten Igéjét hívjuk segítségül, hogy a hálaadásnak az örömteli órájában lelkileg gazdagítson, életünknek irányt szabjon és az ő református egyházának, Krisztus földi testének építésére számunkra is buzdítást adjon.

Isten hozzánk szóló Igéje egyetlen mondat a Márk ev. 2. fejezetéből: *Néhány nap múlva ismét elment Kapernaumba, és elterjedt a híre, hogy otthon van.*

Tapasztaljuk, hogy a Szentírásnak egy nagyobb összefüggésből kiragadott egyetlen mondata, vagy alig néhány szava, mihelyt a figyelem és az érdeklődés reá irányul, különös fontosságot nyer, és csodálatos isteni üzenet hordozójává válik. Úgy van ez, mint amikor végigfut tekintetünk egy ország térképén, a nagyobb hegyeken, folyókon, városokon, majd pedig hirtelen megakad szemünk egy apró kis helységeen és egyszerre belső kényszert érzünk, hogy mindent megtudjunk róla: hányan is élnek ott, milyenek lehetnek az ott élő emberek, milyenek az életkörülményeik.

Készülve e mai hálaadó istentiszteletre, így akadt meg tekintetem a Márk evangéliumának 1. versén: *Néhány nap múlva ismét elment Kapernaumba, és elterjedt a híre, hogy otthon van.*

Természetesen Jézusról van szó. Ő az, aki ismét elment Kapernaumba. Róla terjedt el a hír az egész városban, hogy otthon van. Jézus az, akinek kapernaumi jelenléte olyan esemény, mely méltán keltette fel a város összes lakójának érdeklődését. Futótűzként terjedt a hír: Jézus otthon van! Milyen egyszerű, hétköznapi információ! *Jézus otthon van!* Eszünkbe jutnak Jézus szavai, melyeket egy írástudóhoz intézett, amikor az felajánlotta, hogy követi őt, akárhova megy: *A rókáknak van barlangjuk és az égi madaraknak van fészkiük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.* (Mt 8,20) Hát akkor van-e otthona Jézusnak e földön? Nincsen-e ellentét a Bibliának e két kijelentése között? A látszat ellenére még sincs ellentmondás e két bibliai ige között. Azt a kapernaumi házat ugyanis, melyben Jézus tartózkodott, az emberek nevezték Jézus otthonának. Emberi meglátásból és megfontolásból. Míg az írástudóhoz intézett szavakban maga Jézus vallja: az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania. Tény az, hogy e földön voltak helyek, ahol Jézus otthon érezte magát. Ilyen lehetett ez a kapernaumi ház is. És ilyen lehetett Bethániában Mária, Márta és Lázár háza, ahova az Úr mindig szívesen tért be és ahol őt mindig az ottlakók szeretete várta. Jézus igazi otthona azonban sohasem kézzel csinált hajlékokban volt, van, hanem az emberi szívekben. A tanítványok szív-

ben akik követték őt, az 5000 ember szívében, akiket kenyérrel és hallal megelégitett, annak a sokaságnak a szívében, mely a hegyen hallgatta az ő beszédét, és azután is sokaknak szívében, akik számára Jézus a 21. században is az egyetlen út, igazság és élet, akit követni érdemes, akinek Igéje igazság az élet minden körülményei között.

Jézus igazi otthona a ti szívetekben van, kedves mezőerkedi testvéreim, akik számára drága ez a templom, akiknek lelke most tele van örömmel és a Mindenható Isten iránti hálaadással e megújult, megszépült Istenháza láttán.

Kapernaum időlegesen Jézusnak otthont nyújt.

1. *Az embernek mindig szüksége volt otthonra, mint kézzel épített épületre.* Az otthon, mely védelmet nyújtott a fagy, az eső, a tűz nap ellen magát az életet jelentette a legrégebb idők óta az ember számára. Íme, néhány példa, ahogyan a Szentírás az otthonról beszél:

– *Az otthon az a hely, ahol az embernek jól van dolga.* Ruth, férjének halála után úgy dönt, hogy nem övéhez megy vissza a szülőföldre, hanem anyósát követi. Így maradt hűséges férjének tett esküjéhez: Néped az én népem, Istened az én Istenem... Ekkor mondja Naomi menyének, Ruthnak: Leányom, keresek én neked *otthont, ahol jó dolgod lesz.*

– *Az otthon az a hely, ahova menekülni lehet a bajban.* Absolon, Dávid fia fegyvert fogott apja ellen, de a harcban ő maga is elesett. A sereg, látva vezérének pusztulását, kétségbeesetten menekült, mindenki a maga *otthonába*.

– *Az otthon az a hely, mely a békességet, az élet normális menetét jelenti.* Bűnei miatt az Úr Izráel népét Arám királyának igájába engedte. Hosszú esztendőig tartó szenvedés következett. A hódítók otthonaikból is elűzték a zsidókat. Amikor azonban a nép megtért mindenható Urához, megbánta bűneit, Isten újból megengedte, hogy *otthonaikban* lakjanak úgy, mint azelőtt.

– *Az otthon olyan érték, melyért küzdeni, harcolni kell.* A fogságból Nehémiás nemes feladattal érkezik meg a szülőföldre. Elhatározza, hogy megépíti Jeruzsálem kőfalait, hogy az védelmet nyújtson a város hazatért lakóinak. Az építés azonban sok veszéllyel jár. Naponta ki vannak téve az ellenség ármánykodásának, támadásainak. Az építők egyik kezükben vakolókanállal, másik kezükben fegyverrel próbálják teljesíteni a vállalt feladatot. Nehémiásnak nemcsak szerveznie kell az emberfeletti munkát, hanem lelkesítenie is kell a néha reményvesztett népet. Ekkor így szól az építőkhöz: A nagy és félelmes Úrra gondolatok, és harcoljatok testvéreitekért, fiaitokért, leányaitokért, feleségeitekért és *otthonaitokért!*

Az otthon az a hely, mely védelmet nyújt. Erre a védelemre volt szüksége Jézus anyjának, Máriának az Úr keresztre feszítése után. Jézus keresztje alatt ott állt Mária, Jézus anyja és a szeretett tanítvány, János. Jézus a fájdalom órájában egymásra bízta őket. Anyjához így szól: Asszony, ímhol a te fiad. A tanítvány Jánosnak pedig ezt mondja: Ímhol a te anyád. Az evangéliumi tudósítás pedig ezekkel a szavakkal fejeződik be: abban a pillanatban *otthonába* fogadta őt a tanítvány.

Íme, az otthon áldása! Biztosítja az élet lehetőségét, védelmet, oltalmat nyújt, az élet legtermészetesebb tartozékát jelenti a mindenkori ember számára. Olyan érték, melyet akár fegyverrel is meg kell védeni. Az otthon az a hely, ahol az embernek jó dolga lehet. Testileg-lelkileg eljuthat a megelégedettségnek abba az állapotába, melyet így nevezhetünk: boldogság. Az otthon az élet alapvető feltételeinek biztosítója, mely éppen ezért lehetővé, elviselhetővé teszi az életet.

Amilyen áldás az ember számára az otthon, olyan fájdalmas annak hiánya, az otthontalanság. Ebben volt része a pogányok között evangéliumot hirdető Pál apostolnak

és munkatársainak. Az 1Kor 4,11-ben olvassuk: *Mind ez ideig éhezünk és szomjazunk, ruhátlanok vagyunk, és bántalmakat szenvedünk, otthontalanul bujdosunk.*

2. *Az otthon azonban nemcsak kézzel épített házat jelent, hanem azt a helyet, melyhez lelkileg kötődünk, mely számunkra ez által lelki házzá lesz.* Ilyen értelemben írja Tamási Áron: *Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.* Azaz, szükségünk van egy helyre, melyhez lelkileg kötődünk, mely védelmet nyújt fájdalmainkban, eligazít keresztútjainknál, melyben az öröm kiteljesedik és a fájdalom elhordozhatóvá lesz. Ilyen hely számunkra a szülőföld, a szülői ház, mely ha el is ereszt ideig-óráig, láthatatlan ölelő karjaival mindig visszahúz. Ezt az erőt nevezzük honvágnak, mely elől nem lehet elmenekülni, melynek ereje egyenes arányban nő a szülőföldtől, a lelki otthontól való távolsággal. Milyen sokan nem tudtak ellenállni az otthon vonzásának és otthagytak anyagi jólétet, az élet minden felkínált kényelmét, csak hogy lelkük visszanyerje azt a békességet, melyben egyedül a lelki otthonban lehet részük.

És ilyen lelki otthon számunkra a templom, melyet így nevezünk: Isten háza. Ilyen lelki otthon számotokra ez a mezőkerdi református templom, melyhez életetek annyi boldog emléke köt, melybe szüleitek szeretete és Istenbe vetett hite hozott el először, mely várt benneteket az örömben és a bajban, mely biztos pontja volt mindig életeteknek e világ bizonytalanságában. Nagy áldozattal javítottátok meg e templomot. Bizonyára azért, mert lelkileg sokat jelent számotokra és ahogy korban előrehaladtok, egyre inkább tudatában lesztek annak az értéknek, melyet életetekben képvisel. E templom arra emlékeztet benneteket, hogy lelkileg nem vagytok otthontalanok. Van egy hely, ahol Isten közelsége, az ő szeretetének megtapasztalása a lelki otthon békességével és biztonságával tölti el lelketeket.

Boldogok, akik szívükben hordozzák a lelki otthon, a templom melegének örömeit!

3. *Jézus akkor régen otthon volt Kapernaumban, mert otthon volt sok emberi szívben.*

Nem kerülhetjük meg a kérdést: Jézus otthon van-e a te szívedben? Jézus otthon van-e a te házában?

A Jel 3,20-ban olvassuk: „Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem.”

Annak a ténynek, hogy Jézus otthon van egy szívben, egy házban, annak látható, érzékelhető jelei vannak. Ahol Jézus jelen van, ott a szeretet nemcsak szavakban van jelen, hanem testet ölt a mindennapi élet cselekedeteiben. Ahol Jézus jelen van, ott tudunk hittünk jócselekedeteivel világító gyertyák lenni, ott tudunk hegyen épített város lenni, ott tudunk sóként jó ízt hozni egy hit nélküli, egyre inkább önmagának élő, elanyagiasult, önző világban. Ahol Jézus otthon van, ott valóságos belső kényszert érzünk a jócselekedetre.

Akkor, Kapernaumban annak a négy embernek a szívében, aki a gutaütött Jézus-hoz vitte, Jézus otthon volt. Otthon volt, ezért hitték Jézus hatalmát. Hitték, hogy Jézus hatalma fölötté áll a betegség nyomorúságának. Hitték, hogy segíteni akaró jó igyekeztük nem hiábavaló. Hitük pedig jócselekedetre készítette őket.

Kedves mezőkerdi és mezőkerdi lelki gyökerű testvéreim! Hiszem, hogy a ti szívetekben is otthon van Jézus! Ezt bizonyítja az az áldozat, melyet az erdélyi egyházkerületben talán eddig példátlan módon e templom megjavításáért hoztatok. Ezt bizonyítja az a lelki kötődés, melyet a szülőföld, e templom iránt éreztek.

Érdekes, és számunkra példamutató e templom történetének 2 nagy eseménye: 1898-ban Putnok Domokos, a Görgényi Református Egyházmegye akkori főgondnoka Isten iránti személyes hálaáldozatból a maroknyi mezőkerdi református hívő számára

megépíti e templomot. Pontosan 110 esztendővel később pedig a mezőerkedi gyökerű, de a már Besztercén élő Bodor testvérek saját anyagi forrásaikból megjavítják a romos állapotba került Istenházát. Mindkettő azért történhetett, mert szívükben otthon volt, otthon van Jézus.

Isten iránti szeretetükből táplálkozó hálaáldozatuk legyen számunkra hegyen épített város, világító gyertya, mely hasonló jócselekedetre, református Anyaszentegyházunkat építő hálaáldozatra készítet.

Kedves testvéreim! Legyen Jézus mindig otthon a ti szívetekben! Akkor ezután is felcsendül majd e helyen az Istent dicsérő zsoltár, akkor Istennek e hajléka mindig állni fog és megtartó erőt sugároz számotokra, maroknyi mezőerkedi testvéreink számára, és hirdeti, hogy nem vagytok lelki otthontalanok – nem! –, mert e helyen mindig Menyyei Atyánk hazaváró szeretete fogad benneteket. Ámen.

(Elhangzott 2012. május 20-án a mezőerkedi református templomban tartott hálaadó istentiszteleten.)

A kapott jó kötelez

Nagy Frigyes egyik kapitányának rendkívüli vitézségét a *Pour le mérite* rendjellel jutalmazta. A porosz hadseregben szokás volt, hogy a rendjelet átadó apród 11 aranyat kapott. A kitüntetett kapitány azonban szegény volt és az apródhoz fordulva ezeket mondta:

„Tudom, mivel tartozom önnek, de jelenleg pénztárcám teljesen üres. Kérem, vigye vissza a rendjelet öfelségének és mondja meg az okot is, miért nem fogadhatom el.”

Az apród nyomban teljesítette a megbízatást. Frigyes azonban újból útnak indította az apródot, ezúttal a rendjelen kívül egy tekercs arannyal és levéllel, melyben a következőt írta: „Kedves Kapitány! Egészen megfélekeztem róla, hogy száz arannyal tartozom önnek. Adósságomat mellékelve küldöm a jól megérdemelt rendjellel együtt.”

Műszaki tanácsok

Dékány Endre

Templomaink, gyülekezeti termeink mikrofonos, hangszórós problémái

Az egész világon felgyorsult technikai fejlődéssel egyházainkban is szükségessé vált a – korábban nem ismert – technikai berendezések alkalmazása. A korábban jó hangú igehirdető, érces hangú kántor minden mikrofon, hangszórós „segédeszköz” nélkül évszázadokig el se tudta képzelni, hogy jön egy korszak, amikor ezek szükségképpen jelentkeznek.

Isten a fizikai törvények Ura is, Bibliánk Jézus „*Hegyi Beszédének* pontos helyét nem is jelöli meg” – mégis sokszor elgondolkoztam azon, hol lehetett az a mai szóval „akusztikai csodavölgy”, ahol Jézus szava ezek előtt, mindenütt hallható volt? Amit a Biblia a fizikai törvénnyel szemben állít – mint a Vörös-tenger szétválása –, alázatos szívvel és lélekkel, hittel elfogadom, de a mindennapi életben az ilyenek igen ritkák. Jelen jegyzetem nem kíván „tudományos fejtegetés és egyértelmű útmutatás” lenni, csak egyfajta témafeltárás igen sok templom „jelenlegi”, legtöbb helyen jó szándékú, de valahogy „fizikai-hangterjedési törvényekkel szembenállóra sikerült” hangosítási rendszerek megfelelőbbé tétele érdekében. A problémaköröket megfelelő csoportosításban, elsősorban lelkipásztoroknak, másodsorban minden egyházi presbitériumban ezekkel foglalkozó presbitereknek, gondnokoknak „nyelvén”, egyszerűen, érthetően fogalmazom.

Ötven éve foglalkozom a témával. Az 1940-es években már „bábáskodhattam” a református templomok első mikrofonjai és akkori hangszórói körül. A magnó korszakot megelőzően még törhető hanglemezen a legelső magyar „evangéliumi ének”-felvételén részt vehettem, és közel öt éve már csekély példányszámban egy ezen témához kapcsolódó jegyzetem is megjelent *Szórakoztató elektronikától a szolgáló elektronikáig* címmel. Igen sok helyről kértek fel tanácsadásra. Egyes templomokban kisebb mértékben érthető egyes padosorokban a hitünket ápoló igemagyarázat, mint amikor még nem lettek felszerelve azok a különböző nagyságú hang-„ládák”. Szándékosan írom ezt a szót, mert legtöbb helyen ezen hangdobozok korábban más célt szolgáltak, szobában zene stb. (ajándék?).

Ahol már felszereltek mikrofont vagy mikrofonokat, már egyértelműen bárki tapasztalhatta, hogy bármelyik mikrofon másképpen „hall”, mint a mi fülünk, melyet Isten egy különös alkalmazkodóképességgel áldott meg, ahová nézünk szemünkkel – valakire figyelünk –, azt „automatikusan” jobban halljuk, mint az esetleg oldalról jövő, „zavaró” beszélgetést, köhögést vagy utcai zajt. A mikrofon legtöbbször érzékenyebb, mint a fülünk és „mindent hall” és itt azonnal arra a párhuzamra kell utalnom, mely legtöbbször hálával tölt el az élő Isten felé, hogy mennyi hasonlat van a fény és a hang „csodái” között. És itt is kezdéskor erre utalnék. A fényképezőgépem keresőjében – ha van megfelelő fény (ezt nem látom a keresőben) – csak a keresőben látható kép rögzítődik a filmen. A hallás birodalmában pedig – két fülünk lévén – mindenkor egy „gömb alakú” térben nemcsak előre, hanem oldalra, sőt a hátulról érkező hangot is halljuk, érzékeljük az irányát és ezenkívül azt a mindenkori terem/térre sajátos akusztikát, melyben annyi összetevő van, hogy ez egy hallási „keveréket” alkot. Egyik összetevőjét se lehet ki-

szűrni, hogy ez „nem kell!” A hangerősítéssel minden zavaró jelenség, tényező megsokszorozódik, nem beszélve minden ilyen készülékegység mindenkor kiszűrhetetlen saját torzításáról. Mindezt, ezeket bevezetőként le kellett írnom, hogy a továbbiak érthetők legyenek.

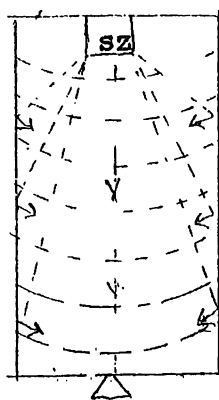
Az ígehirdetési szövegerthetőség elsősorban a mikrofon szájától való távolságától függ, másodsorban a mikrofon típusától. A tapasztalat az, hogy legtöbb templomban a szószékre erősített mikrofon ne legyen távolabb a beszélőtől, mint 30–50 cm. Ha több, akkor már – főként a nagy légtérű templomokban – az akusztikai adottságtól „visszhang” is társul és ez a beszélési akcentustól is változóan a mássalhangzók tompulásával rontja az érthetőséget.

Igen jó tapasztalatok vannak az újabban elterjedőben lévő úgynevezett „gallérmikrofonokkal” kapcsolatosan, mivel ezek mindenkor a lelkipásztor palástjára „csíptetve” a hangforrástól, mármint a szájától mindig azonos távolságra van. Még akkor is, ha a templom adottságai miatt (például templom oldalán lévő szószék miatt) a lelkész jobbra-balra forogva szól a hívekhez. Hátránya ezen kis, „parány” mikrofonoknak, hogy előre, a palástra kell csíptetni és fent kell egy bedugható kis csatlakozót létesíteni, melybe ezt alkalmanként időben be kell dugni. Másik hátrány, ezekben kicsi gomb-elem (battery) van, mely elfelejtett kikapcsolás esetén 1–2 hét alatt lemerül és a mikrofon a legfontosabb időben áram nélkül marad. Ha szószéki mikrofon van, akkor ezt pótolja a szószéken jobbra 45°-ban, balra ugyancsak 45°-ban elhelyezett azonos típusú 2 db. mikrofon (párhuzamosan kötve – műszaki megoldás majd később) így, ha a lelkész középirányban beszél, a beszédintenzitás 50%-át a bal, másik 50%-át a jobb mikrofon hasznosítja, ha bármelyik irányba fordul az arány áthelyeződik a fordulási irány mikrofonjára.

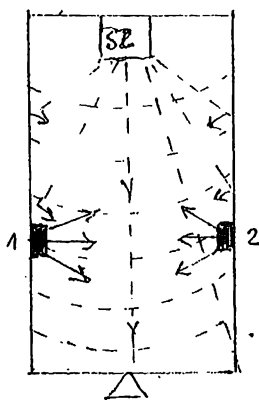
Ezen megoldás már számos templomban az ígehirdetés magnófelvételénél is előnyös tapasztalattal járt.

Az utóbbi évtizedben megváltozott az ígehirdetési beszélőkészség, lelkészeink rájöttek arra, hogy a patetikus, nagy hangerejű szónoklat ideje lejárt, kisebb hangerővel, egyenletes, de nem halk hangot jobban lehet érteni a hangszórókból, mint az előbbi. Miért? A hangszórók „nem képesek” követni „lineárisan” a mondatok, szavak fortisszimó, illetve pianisszimó részeit, de hiszem, hogy Jézus az említett *Hegyi Beszéd*-nél erőteljesen, de „nem ordítva” mondta el a Biblia egyik legcsodálatosabb „szózatát” (elnézést a túl erős hasonlatért!). Viszont a másik véglet is hallható mostanában. Egyes, főként idős lelkészek – mivel van hangszóró – már suttogva beszélnek. Az ezzel kapcsolatos tanács következménye nem egyszer a megsértődés. Ha nincs fény, nem lehet sötétben fényképezni, ha egy minimális hang van, nincs mikrofonos hangerősítés, hangfelvétel is csak alig.

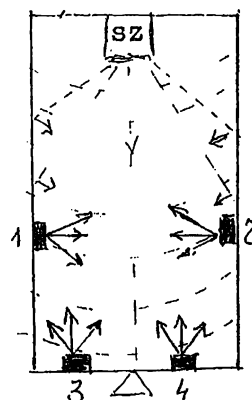
A fentieket elsősorban a szolgáló lelkészek számára írtam, most pedig rátérek arra – nem műszaki vonatkozásban –, miért hallani rosszul a templomban, különösen egyes helyeken? Egyértelműen a kérdésre az egyszerű és mindenki által érthető alapfokú hangtan ismeretében kaphatunk választ. Egy képzeletbeli középmeretű templom alaprajzát vegyük szemügyre, mi volt: (a) ábra) mikor nem volt hangerősítő, (b) ábra) felszerelnek először valahová 2 db. hangszórót – tapasztalatom szerint így (c) ábra), mivel a hangszóró közelében nagyon jól hallani, távolodva egyre rosszabb a helyzet. Mivel a 2 db. hangszóró hangerejéből újabb teremvisszhang (akusztikai többlet) támadt, ezért újabb 2 db. hangszórót szerelnek fel (pl. hátul), és ez évek során folytatódik 6–8–10 újabb és újabb hangszóróval. A fizikai törvényszerűség alapfogalmával ütközően ez a helyzet ma a templomok nagy százalékában. Sajnos! Nézzük a példákat:

a) ábra
régen

b) ábra
2 hangszóró

c) ábra
4. hangszóró

(sz = szószék; = természetes hang iránya + oldalfalak visszaverődése; = hangszóró(k) sugárzási iránya

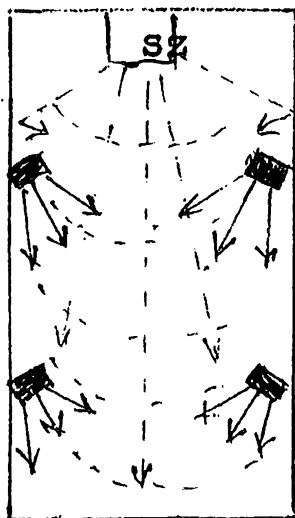
Fizikából tudhatjuk, hogy a hang terjedése 1 másodperc alatt 330 m. Az ember korától is függően 1/10-ed másodperces visszhangot már észlel, vagyis 33 méter belhosszúságú templomnál már érzékelhető az oldalfalak visszhangja. Minél nagyobb a templom, annál inkább a jelenség érthetőséget rontó – de lehet javító is! Templomoknál a sima falfelületek, de üvegfelületek is erősen visszaverik az oda érkező hangot. A bútorok és textilborítások, szőnyegek lakásokban és gyülekezeti termekben már elnyelik a hang egy részét. Így ott a probléma kisebb mértékben jelentkezik. De nézzük az előző templom akusztikájából származó esetet. Míg nem volt mikrofon, a lelkész hangja sugárirányban terjedt, a templom szemközti bejáratához közel már halkabban ért el a saját hangja, de mint az a) ábrán látjuk, odaérkezett az oldalfalak visszaverődésével is a hang, erősítve a közvetlen hangot. Úgyszintén a templom padsoraiban az oldalfalak közelében lévők jobban hallhattak, mivel a közeli fal felől is „érkezett” hangerő.

A b) ábra szerinti megoldással sok helyen lehet találkozni, legtöbbször így volt esztétikus a hangszóró dobozának elhelyezése (gyakorta így helyeznek el párosával 2×2, 3×2, 4×2 db. hangszórót), de a jelenség több szempontból hibás: 1. az egymással szembesugárzó hangszórók hangiránya középtengelynél ütközik és zavaró hangképpen jelentkezik. (Csak részben jobb a helyzet, ha műszakilag kimérve a + és – hangszóró polarizációt – azonos membránmozgást biztosítanak.) De további hátrány, hogy a hangszórók mellett, alatt a hang igen erős, de az elől és hátul lévő padokban már alig hallható, mivel a hangdobozok általában kis szögben sugároznak. Viszont a bejáratához közel már rosszabb a helyzet, mivel a lelkész saját hangja már a távolság miatt gyenge és ezt befolyásolja egy zavaró hangszóró hang, melyet a templom akusztikája (visszhang sajátossága) negatívan befolyásol. Ilyenkor szoktak pótmegoldásként újabb hangszórók „telepítéséhez” fogni – ismételten esztétikai megoldásként a bejárat két oldalán –, ezzel újabb hibát követve el.

Ugyanis a c) ábrán már nemcsak a két oldalhangszóró zűrzavara, hanem a lelkész saját hangjának irányával szemközt ütköző két újabb hangszóró tovább bonyolítja a problémát, és csak néhány bejáratához közeli padból érezhető csupán javulás az érthetőségben. Mivel a hangszórók hatóereje normál hangdobozoknál külön nem szabályozha-

tó, ezért a műszaki mellékletben térünk ki ezen probléma megoldására is – szem előtt tartva azt, hogy ilyen célra milyen berendezések kaphatók Magyarországon és mennyiért?

A kiragadott „típus”-megoldás helyett nézzünk egy javasolt megoldást, mely a már meglévő mikrofon, erősítő és hangszórók helyes felhasználásával jöhet létre. Megoldás, ha a hangszórók mindegyike „segíti” irányában is a lelkész saját hangját, irányában nem tér el az eredeti – mikrofon nélküli – állapottól és ennek a lényege a d) ábra.

d) ábra

Fiziológiai sajátosság, hogy egyes hangforrásból érkező, több szögből fülünket érő hang akkor zavaró, ha az $60\text{--}90^\circ$ -ból érkezik, ha a szög kevesebb, akkor nem. Ezért ezen esetben a gyárilag teremhangszórókat változtatható szögbeállítási lehetőséggel, külön fali konzollal adják. Több korszerűen már felszerelt templomban általában 45° -os irányt alkalmaznak, de ez még egy ún. hanggenerátoros (szinuszos hang) próbával optimálisra beszabályozható. Természetesen itt is a kiindulópontot csak négy hangszóróval feltüntetve ábrázoltam. De ez ugyanilyen elven szaporodhat – és a hangszórók száma általában 6–8 db. szokott lenni. Egyben a templomokban is alkalmazható hangszórók, úgynevezett több hangszórós „hangoszlopok” EGYENKÉNT hangerősségre is állíthatók, a 3, 4 számú erősebben szólhat, mint a szószékhez közelebb eső 1, 2 számú.

Ugyancsak fiziológiai törvényszerűség, hogy az emberi beszéd ún. „frekvencia” hallási tartománya a zene 40–15 000 Herz széles sávjától eltérőleg csak 150–6000

Herz. Ne rémítsenek senkit el ezen mértékek! Ezek a hang magasságát jelölik és itt elsősorban a szövegérthetőséget kell kiemelni. Ha egy régebben „Musikcenter”-ben használt és zenére alkalmas – sokszor igen nagy – hangdobozt alkalmazunk, akkor a beszédre való használatánál nemcsak mély dübörgés, egész bántóan magas, sziszegő hang az eredmény, hanem az erősítő VOLUME-hangerőszabályzással hamarabb jelentkezik az a sokak által sokszor bántóan jelentkező fütyülés (besipolás), mely éppen a templomok legtöbbször sima falfelületeiről a mikrofonig visszaérkező hangjától ered, és ha nincs olyan szakember, aki a hangerősítőnél azonnal leszabályoz, az egész rendszert is műszakilag javíthatatlanná teheti – s nemcsak a gyülekezet „füle sérül”.

Hogy egy berendezés mibe kerül? Arra egy mellékletben kitérek, de legalább 100 református templom adottságainak, jelenleg működő hangerősítő berendezéseinek ismeretében állítom, hogy nem horribilis az ár.

Minél nagyobb légterű a templom, annál összetettebbek a megoldandó problémák, annál sűrűbben kell főként a szószéktől messzebb eső helyekre telepíteni – akár fehér színben is rendelhető, esztétikát sem bántó – hangoszlopokat a padsorok felett átlag 3–4 méter magasságban oldalfalon, vagy ha van belső pillérsor, akkor azon. Az oldalfalakon sokszor elérhető magasságra szerelt hangszórók miatt csak az attól 2–3 méterrel belül ülők hallanak jobban, sokszor túl erősen, ezért kell elég magasra szerelni (szögbelővétel, biztonságos konzollal) a hangoszlopot(kat).

Templomainkban a legkülönbébb régi és újabb, márkás és nem tudni ki gyártotta mikrofon és erősítő van, legtöbb réginek a sajátossága, hogy „mattul”, színtelenül szól. A legtöbb tapasztalt hiba az egyszerű, dinamikus mikrofonban keresendő, az úgynevezett (de elemet is tartalmazó) elektrett kondenzátor mikrofonok magas hangja, ezzel

együtt a mássalhangzói érthetősége jobb, hátránya, hogy időnként elemet kell cserélni és istentisztelet előtt BE, utána KI kell kapcsolni külön. Ha ez elfelejtődik, a torz hang az elem kimerültségének egyik következménye.

Esetenként külön megoldást igényel az úrasztal külön mikrofonja, az orgonakarzaton a „kántor” élő hangjának – sok helyen szükséges külön mikrofonos erősítése. Ezek már műszaki többletmegoldások, melyek külön fejezetben csak műszaki képességű villanyszerelő egyháztagokra vagy műszaki érzékű gondnokokra tartoznak. De még vissza kell térnem az istentiszteleti szolgálatot végző személyek feladataira is.

Minden olyan feladatot, mely nem tartozik a lelkipásztorra – adjon át egy megbízott személynek. De van olyan feladat is, melyet nem lehet! Ilyen a köhögés! Egy erős köhögési rohamot a hangszórók éppen az adott érzékenyséjük miatt többszörösen továbbítanak az erősítőn át a hangszórókig. Aki erre hajlamos, lehet bármely mikrofonhoz egy gombos kikapcsolót alkalmazni, amelyet benyomva a köhögés elmúlásáig kikapcsolja a hangot.

Az egyre több templomban szokásos igehirdetést rögzítő magnó – Erdélyben „kazettofon” – felvétel sajátosságait a bárkitől igényelhető, évek óta ismert *Szórakoztató elektronikától a szolgáló elektronikáig* című kiadvány tartalmazza, de ezen felvételi gyakorlat esetén a lelkész ne énekelje az énekeinket a saját mikrofonjába, mert csak az ő saját hangja lesz hallgató a felvételen, a gyülekezet éneklése ugyanis nem hallható a kazettán. A lelkipásztorok átlag énekhangereje úgyis a beszédük hangerejének többszöröse, ez legtöbb hangszóróban zavaróan torz lesz.

A szószékeken – több felvételtől hallhatóan – lelkipásztor testvérek néha kezükkel „dobolnak” –, akaratuk ellenére. Ez elkerülendő!

A mikrofonnak a Bibliával való megérintése is erős mellékzajjal jár!

Egyházzenei problémák

Egyes istentiszteleti alkalmakon az énekkar vagy a szószékhez közeli úrasztal melletti területen, vagy fenn a karzaton énekel. Egyik esetben sem kell ezt erősíteni mikrofonnal (mikrofonokkal). Isten ajándékának érzék minden szép akusztikájú templomot, a „felemelő” visszhang mindaddig szép, míg az ének igei mondanivalójának érthetőségét nem veszélyezteti. Első szempont az, hogy az élő Igének van életeteket megtérésre, megújításra való EREJE! A zenei színvonal minősége mellett ez az első fő szempont. Egy-egy istentisztelet nem „zenei produkció”

Miért utalok erre? Legtöbb helyen már ma is a lelkipásztor, vagy énekkarvezető egy-egy ének előtt (főleg ismeretlen ének esetében) felolvassa annak szövegét, ezt lehetőleg mikrofonba kell mondani, a bemondás végeztével viszont valakinek az ének alatt ki kell kapcsolni a hangerősítőt. Ez a tapasztalat általánosságban. Egyébként szóló-éneknél, vagy énekek közötti vers szavalásnál jó használni mikrofont, de csakis úgynevezett minőségi „stúdiómikrofont”! Ezek igen drágák! Ugyancsak zenei probléma az, ha a nagy légtérű templomban a szószék mellett éneklő énekkart próbálja távolból kísérsni az orgona, éppen a hang terjedési sebessége mellett, annak tudatában – nem megy. Az 1/10-ed másodperc idő és annál hosszabb időtartam a zenemű szítesését eredményezheti. Boltozatos mennyezetű templomoknál (pl. Budapest, Kálvin tér) különösképpen, még sok próba esetén sem ajánlatos.

Vezeték nélküli, úgynevezett Wireless mikrofonok alkalmazása

A teljesen, 100%-ban üzembiztos FM-mikroport szisztemű rendszerek több ezer márkába kerülnek nyugaton, az előkerülő – már magyar üzletekben is kapható olcsó típusok lényege – FM, vagyis frekvenciamodulált (URH) és nyugati normájú FM 88–108 MHz (megahertz) hullámsávra behangolható úgy, ha ott nincs műsorszóró adó. Hatótávolsága néhány méter csupán és a mikrofon közelében kell elhelyezni egy kereskedelemben kapható URH (FM) sávot is tudó egyszerű rádiót, és annak kimenete hasznosítható az erősítő LINE-IN nagyszintű bemenetére. Időnként nem várt zavar, zaj, pl. taxi CB is bezavarhat, sokkal ígéretesebb és megbízhatóbb az ún. nyalábsugárzó infravörös mikrofon adó-vevő rendszer, mely kb. 15–16 méterig zavarmentes. Ez is FM, de 95 kHz – láthatatlan infravörös tartományban. Ilyenkor az adó és vevő között akadályozó tárgy nem lehet, tényszerűen működik. (Tolmácsberendezésként is ismeretes már!)

Műszaki berendezések és szempontok

Minden erősítő, minden hangszóró, hangoszlop stb. csak a névleges Watt-teljesítmény töredék része alatt „torzításmentes” (HTD). Minden korszerű és teremhangosításra gyártott erősítő úgynevezett vonal = Output-kimenetet alkalmaz, itthoni és európai szabvány szerint sokszor 100 Voltos kimenet jelöléssel, mely nem azt jelenti, hogy a kivezető hangszóró kábelre ilyen feszültség jut, sokkal kevesebb, de nem 4–8 Ohmos hangszóró lengőcséve impedanciához van gyártva. Így a teremhangszórók, hangoszlopok is ezen magasabb feszültségű, belső illesztőtrafóval vannak gyárilag gyártva, hangszórónként három különböző hangerő, ennek megfelelő változtatható Watt kivezetéssel. Legtöbbjüknél ez csak átforrasztással megy. Viszont az erősítőtől vékony erősáramú (250 V. szig) vezeték alkalmazható a szokásos $2 \times 1,5$ vagy $2 \times 2,5$ mm² keresztmetszettel. Ezen vezetékek, bár erős hang esetében 42 V fölötti veszélyes feszültségcsúcsokat is alkalmaznak, ezért próbakötésnél erre vigyázni kell! Viszont a normál erősítők néha 40–80 Watt 8 Ohm kimeneténél vezetéken fellépő jelentős feszültségcsúcs itt elmarad. A hangszóróvezeték az erősáramú vezetékek védőcsöveibe behúzni tilos, esetleges fázisérinkezés a teljes berendezés tönkremenését eredményezheti! Földelni sem kell a hangszórók egy ágát sem, nem minden hangerősítő végfoka megfelelő erre.

Mikrofon-árnyékolt kábelek

Az elektret kondenzátor mikrofonok kábele csak néhány méter lehet, ezért az erősítő telepítése lehetőleg a szószékhez közel legyen.

Hosszabb, távolabbi mikrofonigény csak dinamikus rendszerű mikrofonokkal lehetséges, melyek primer impedanciája 200–250 Ohm és az erősítő mellé telepíthető újabb illesztő trafóig 2 ér árnyékolt, vagyis szimmetrikus árnykábel kell alkalmazni, 2 élő ág egyike sem föld, illetve test. Az nagyérzékenységű (BEAG, Sennheiser TM-003) trafók permalloid vastag fémburokban vannak, innen a szekunder kb. egy méter már asszimmetrikus kb. 5000 Ohm – 1 ér „árny” 6.3 mono jack-dugó, ill. csatlakoztatással.

A korszerű erősítők több, keverhető mikrofonbemenettel vannak gyártva, ezekről a gyári utasítást kell betartani. De jó azt tudni, hogy beszédre való alkalmazásnál érdemes a BASS mélyhang-szabályzót egy optimális vágásra beállítani még akkor is, ha a lelkes hangját kissé magasabbra veszi, így jobb az érthetőség – sok tapasztalat szerint.

A hangszórók mindegyike – akár lengőcséve, akár ill. trafós –, meg van jelölve + vagy – (mínusz) vagy fekete és piros ponttal. Ezek a membránmozgás szinkronba való egyeztetésre szolgálnak. Lényeg, hogy az első próba előtt erenként egyeztetni kell próbálámpával vagy ohm-mérővel, hogy minden hangszóró bekötése azonos legyen, ellenkező esetben a membránok ellenütemben mozognak.

Egy hangerősítő rendszer beszabályzásának legegyszerűbb és sokszor alkalmazott módja:

Egy azonos erősségű szinuszjelet vegyünk fel egy kazettofonra, Magyarországon ezt a szót máig nem ismerik, ez kazettás magnó. Ezt a folyamatos – akár orgonával felvett kb. 300–1000 Hz-es – jelet tegyük a szószék mikrofonja elé és folyamatos bűgással egy másik magnó felvételi állásban mutatja a kivezérlésmérő VU vagy dB mérőjén a templom bármelyik pontján a tényleges hangerőt, és ekkor lehet véglegesen a hangoszlopokat változtatható szöggel úgy állítani, hogy optimális legyen a templom minden pontján a hang – megközelítően. A szószékhez közel lehet alacsonyabb, mivel ott a lelkész beszéde alatt a saját hangja is érvényesül.

Templomaink karzatai a legkülönbélebb elrendezésben ismertek. De szempont sok helyen, főleg, ahol a karzatok hátsó padsoraiban már alig jut fel hang, árnyékolnak az elől ülők, a korlát, pilléroszlopok, ezeket egyénileg kell kipróbálni –, szükség szerint hangszórókkal ellátni. A karzatok légtére általában jóval kisebb, belmagassága is kicsiny, ide sokszor elegendő 1–1 db., de nem nagy dobozú hangszóró, de ehhez is kapható utólag 100 V-os illesztő trafó. (3–5 max. 10W)

Egy-egy nagylégterű templom belső sajátossága, adott akusztikája sokkal bonyolultabb, minthogy azt egy átlag kategóriába soroljuk. Esetenként sok kísérletezéssel és az egyház pénzügyi helyzetének mérlegelésével ki kell kísérletezni. Így jegyzetem csak *irányelv*ként kezelhető, csak a szempontokat vethettem fel, nem a pontos megoldást. Igen sok „sok-hajós”, részben gótikus templomot ismerhetek, ültem sokban éppen hallásértékelést is nemcsak ígét hallgatva, karzaton, közel a szószékhez, hátul, bejáratoknál, utcai beszűrődő zaj zavarásában. Ezúton kívánom egyben írásomat vitaindítónak is tekinteni, mivel szeretek másoktól tanulni, tapasztalatot nyerni – mindezért előzetes köszönetet mondok mindazoknak, akiket nem fárasztottam. Hiszem, Isten mindenkori rendjébe tartoznak ezek a „mellékdolgok” is, ha csak egy-egy idős néni nemcsak ül a templom hátsó sarkában, hanem hallhatja és hallja is az Igét, jobban mint eddig. A megvalósulások után egy „morzsa-rend” lehet írásom. Külön kérésre a nagyothallók hallásjavításával is foglalkoztam.

Áldás békesség, Erdélyben Békesség Istentől!, áldáskívánsággal!

Budapest, 1994. júniusa

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

400079 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.

Tel: 0264-592453; Fax: 0264-595104; Email: belmisszio@reformatus.ro

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület

Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Dávid Zoltán

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Salamon Emese

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

József Attila

Nem emel föl

Nem emel föl már senki sem,
belenehezültem a sárba.
Fogadj fiadnak, Istenem,
hogy ne legyek kegyetlen árva.

Fogj össze, formáló alak,
s amire kényszerítnek engem,
hogy valljalak, tagadjalak,
segíts meg mindkét szükségemben.

Tudod, szívem mily kisgyerek –
ne viszonzod a tagadásom;
ne vakítsd meg a lelkemet,
néha engedd, hogy mennybe lásson.

Kinek mindegy volt már a kín,
hisz gondjaid magamra vettem,
az árnyékvilág árkaiban
most már te örködj énfelettem.

Intsd meg mind, kiket szeretek,
hogy legyenek jobb szívvel hozzám.
Vizsgáld meg az én ügyemet,
mielőtt magam feláldoznám.